

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับการวิจัยนี้แบ่งเป็น 5 หัวข้อ ดังนี้

1. การเรียนรู้ภาษาของเด็ก
 - 1.1 พัฒนาการทางภาษาของเด็ก
 - 1.2 ปัจจัยในการเรียนรู้ภาษา
 - 1.3 การเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาของเด็ก
 - 1.4 การเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สอง
 - 1.5 การวัดความสามารถทางภาษาของเด็ก
2. เด็กสองภาษา
 - 2.1 ความหมายของเด็กสองภาษา
 - 2.2 บริบททางภาษาของเด็กในภาคเหนือ
 - 2.3 ความแตกต่างระหว่างภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นเหนือ
3. การเรียนรู้สองภาษา
 - 3.1 ความสัมพันธ์ของภาษาที่หนึ่ง และภาษาที่สอง
 - 3.2 อิทธิพลของการใช้สองภาษา
 - 3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ภาษา
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้สองภาษา
 - 4.1 แนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
 - 4.2 แนวคิดเกี่ยวกับเด็กที่รู้สองภาษา
 - 4.3 แนวคิดและเทคนิควิธีเกี่ยวกับการสอนภาษา
5. โปรแกรมการเพิ่มการเรียนรู้สองภาษา
 - 5.1 ความหมายของโปรแกรม
 - 5.2 องค์ประกอบของโปรแกรม
 - 5.3 การพัฒนาโปรแกรม
 - 5.4 การประเมินโปรแกรม
 - 5.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนสองภาษา

การเรียนรู้ภาษาของเด็ก

1. พัฒนาการทางภาษาของเด็ก

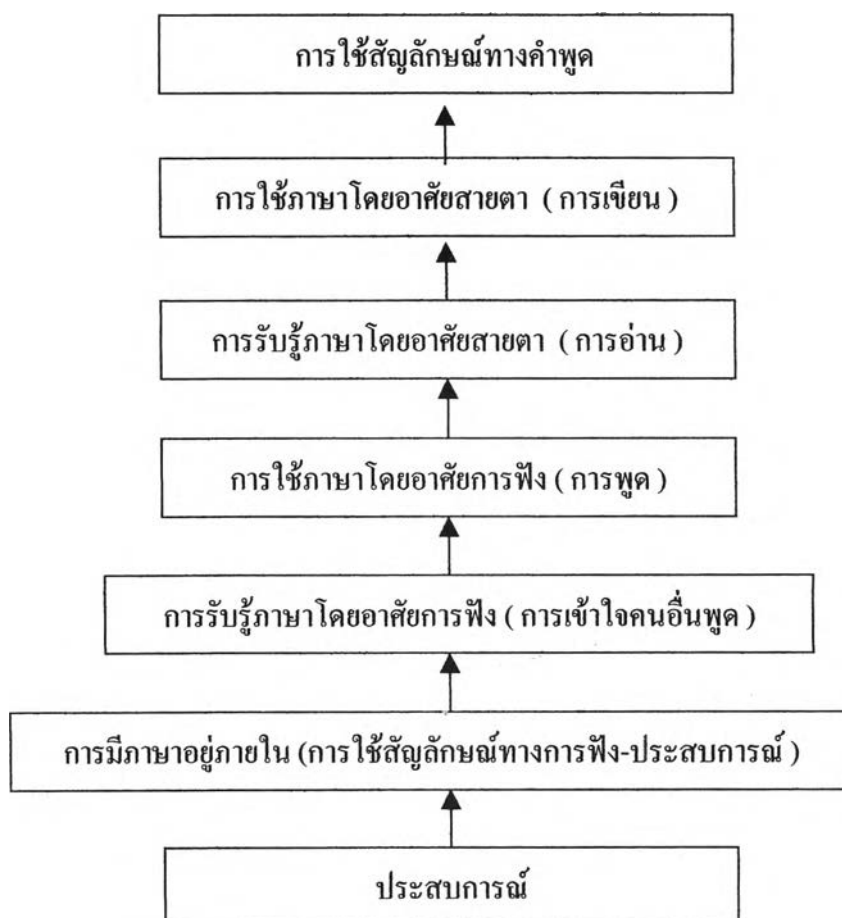
ศรียา – ประภัศร นิยมธรรม (2541) ได้กล่าวว่านักจิตวิทยาและนักการศึกษาสนใจในเรื่องวิธีที่คนเรียนรู้ภาษาเป็นอันมาก และต่างก็คิดทฤษฎีการเรียนรู้มาอธิบายพฤติกรรมนี้ นอกจากนี้ยังมีผู้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพัฒนาการทางการพูดของเด็กหลายคน ซึ่งได้ข้อสรุปเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาพอประมวลได้ดังนี้

ก้าวแรกของการเรียนรู้ของคนอาศัยการฟัง หรือการได้ยิน คนไม่ได้เรียนรู้เข้าใจคนอื่นโดยการอ่าน หรือเขียน หากเข้าใจจากการพูด ดังจะเห็นได้จากมนุษย์สมัยโบราณสามารถเข้าใจกันด้วยการพูดก่อนที่จะสามารถอ่านเขียนได้ โดยในขั้นแรกเด็กจะเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีความหมายต่อเขา เริ่มจากการมีความคิดทางภาษาอยู่ภายใน แล้วจึงพัฒนาเป็นการคิดคำ อาศัยการลองผิดลองถูกจากการเล่นเสียง แล้วจัดจำพวกเสียงที่มีความหมายได้ และสามารถพูดกับตัวเองได้ ซึ่งระยะนี้ต้องอาศัยเวลาประมาณ 6 – 9 เดือน เด็กจึงมีภาษาของตัวเองอยู่ภายในใจก่อนที่จะเข้าใจคำพูด

หลังจากที่เด็กมีภาษาอยู่ในใจแล้ว ก็จะเริ่มเข้าใจภาษาโดยเริ่มโยงความสัมพันธ์ความหมายของคำ ตามเชื้อชาติและวัฒนธรรมของภาษาแม่ที่ใช้กันอยู่ ครั้งแรกจะเข้าใจคำง่ายๆ ในสิ่งแวดล้อมใกล้ๆ ตัว เช่น การรับประทาน การเคลื่อนไหวหรือการเลียนบุคลิกใกล้ชิด เป็นต้น กระบวนการเหล่านี้เด็กต้องอาศัยการฟังเป็นสำคัญในอันที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจหรือการรับรู้ทางภาษา

หลังจากมีการรับรู้ทางภาษาจนสามารถเข้าใจคำพูดได้แล้ว เด็กก็จะเริ่มเป็นฝ่ายแสดงออกด้วยการใช้คำพูดบ้าง การพูดของเด็กในขั้นแรกเป็นไปในทำนองเดียวกับการรับรู้ คือ พูดคำง่ายๆ พูดในสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น การเรียกชื่อสัตว์สิ่งของ เป็นต้น การเริ่มใช้คำนี้เป็นรากฐานสำคัญของการใช้ภาษาพูดในขั้นต่อไป ขณะเดียวกันการได้ยินเสียงที่ตนเองพูดสะท้อนกลับมาก็มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้เด็กรับรู้และคิดถึงสิ่งที่ตนพูดไปด้วย

ในขอบแรกของชีวิต พัฒนาการทางภาษาจึงอยู่ในรูปของการรับรู้ และเมื่ออย่างเข้าปีที่สอง การแสดงออกทางภาษาโดยการพูดจึงจะมีบทบาทปรากฏชัด และอย่างน้อยเมื่อเด็กอายุห้าขวบไปแล้ว จึงจะสามารถอ่านเขียนได้ตามลำดับ ดังแผนภูมิแสดงพัฒนาการทางภาษาของมนุษย์ต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงพัฒนาการทางภาษาของมนุษย์

คารณี ศักดิ์ศิริผล (2542), ศรีษา-ประภัสร นิยมธรรม (2541) และ เบญจมาศ พระธานี (2538) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาด้านการพูดของเด็กวัย 3 – 5 ปี สรุปได้ดังนี้

อายุ	พัฒนาการทางภาษาด้านการพูด
3 – 4 ปี	<ol style="list-style-type: none"> 1. พูดคำศัพท์ต่าง ๆ ได้ประมาณ 900 – 1,500 คำ 2. ใช้คำสรรพนามที่เป็นพหูพจน์ สรรพนามแทนเพศ คำนาม และคำกริยา ได้ 3. พูดวลีหรือประโยคที่มีความยาวประมาณ 3 คำขึ้นไป 4. สนทนาได้นานประมาณ 5 นาที 5. มักใช้คำถามจำพวก อะไร ที่ไหน อย่างไร และทำไม 6. พูดเสียงสระ เสียงวรรณยุกต์และแม่สะกดทั้งหมด ได้ชัดเจนทุกเสียง แต่เสียงพยัญชนะได้แก่ เสียง ม น ห ย ค อ , ว บ ก ป , ท ต ล จ พ และ

อายุ	พัฒนาการทางภาษาด้านการพูด
	ง ค
4 – 5 ปี	<p>7. มีการพูดไม่ชัดบ้าง และมีการพูดไม่คล่องปกติ (normal disfluency)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พูดคำศัพท์ต่าง ๆ ได้ประมาณ 1,500 - 2,000 คำ 2. ใช้คำกริยา คำวิเศษณ์ คำลงท้าย และคำอุทานได้ 3. พูดประโยคที่มีความยาวประมาณ 4 คำขึ้นไป และเป็นประโยคที่เป็นเหตุเป็นผล โดยใช้คำเชื่อมประโยค “เมื่อ” “ทำไม” ไวยากรณ์เกือบสมบูรณ์ 4. ตอบคำถามง่าย ๆ ได้ 5. เล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวเองและคนอื่น ได้โดยผู้ใหญ่ต้องพูดแนะเล็กน้อย 6. พูดเสียงสระ เสียงวรรณยุกต์และแม่สะกดทั้งหมด ได้ชัดครบทุกเสียง และพูดเสียงพยัญชนะ ฟ และ ข ได้ชัดเจนขึ้น และยังคงมีการพูดไม่คล่องปกติ บางครั้ง
5 – 6 ปี	<ol style="list-style-type: none"> 1. พูดคำศัพท์ต่าง ๆ ได้ประมาณ 2,500 – 2,800 คำ 2. ใช้คำสรรพนาม คำกริยา คำบุพบท และคำศัพท์ประเภทต่าง ๆ ได้ถูกต้องทั้งหมด 3. พูดประโยคที่มีความยาวประมาณ 5 – 6 คำ เป็นประโยคที่ซับซ้อนขึ้น และมักใช้ประโยคคำสั่ง 4. พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ กับผู้อื่น ได้อย่างสัมพันธ์กับเรื่องที่กำลังพูด 5. พูดเสียงสระ เสียงวรรณยุกต์และแม่สะกดทั้งหมด ได้ชัดครบทุกเสียง และพูดเสียงพยัญชนะ ส ได้ชัดเจนขึ้น 6. พูดได้คล่องและชัดเจนทุกเสียง ยกเว้นเสียง ร

การพูดไม่คล่องปกติ (normal disfluency) เป็นลักษณะการพูดที่มักพบในเด็ก 2-4 ปี เนื่องจากเด็กอยู่ในระยะที่มีประสิทธิภาพการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างมากมาจากการเข้าโรงเรียน ประกอบกับกำลังพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์และการพูดมากขึ้น เด็กจึงทดลองใช้คำศัพท์ใหม่ ๆ ในการพูด หรือเล่าเรื่องต่าง ๆ แต่เนื่องจากขาดทักษะด้านการพูดและการเรียนรู้มีจำกัด ทำให้ต้องหยุดนึกหาคำที่จะใช้พูดอย่างเหมาะสม จึงอาจพูดซ้ำคำ ซ้ำพยางค์ พูดลากเสียง มีคำเอ้ออ้า แทรกบ้าง แต่ไม่บ่อยครั้ง

นอกจากนี้ลักษณะที่สำคัญของพัฒนาการทางภาษาพูดนั้น การที่เด็กจะเรียนรู้ด้านการพูดได้ต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้คือ

1.1 ความเข้าใจภาษาที่ผู้อื่นพูด

ความสามารถที่จะเข้าใจคำพูดของคนอื่น ต้องอาศัยความรู้ศัพท์ต่าง ๆ เป็นพื้นฐานทำนองเดียวกับที่ผู้ใหญ่เรียนภาษาต่างประเทศ ก็ต้องรู้ศัพท์มากพอควร จึงจะจับความได้ และอาจเข้าใจภาษาก่อนจะพูดได้ เด็กก็เช่นกัน เด็กอาจเข้าใจท่าทางจะพูด การกระทำ แต่อาจไม่เข้าใจคำประโยคที่พูด ฉะนั้น เวลาพูดด้วยเด็กจะเงียบ ทว่าพอจะเข้าใจได้ว่าผู้พูดมีความเป็นมิตร หรือโกรธเคือง

ในการพัฒนาการความเข้าใจนั้นเด็กจะมีการตอบสนองต่อทั้งลีลาการพูด และสำเนียงที่ได้ยินในสถานการณ์ต่าง ๆ เด็กจะเรียนรู้ความหมายของคำจากสถานการณ์ จากท่าทางการยิ้ม น้ำเสียงที่พูด

ก่อนเข้าโรงเรียน เด็กมีความรู้คำศัพท์มากพอที่จะเข้าใจคำพูดเรื่องราวที่คนเล่า หรืออ่านให้ฟังได้ สามารถแยกความเหมือนและแตกต่างในคำง่าย ๆ ได้ การได้ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ จะช่วยในการพัฒนาภาษาและความเข้าใจคำศัพท์ของเด็ก

1.2 การเรียนรู้คำศัพท์

การเรียนรู้คำศัพท์ พิจารณาได้ 2 ด้าน คือ ศัพท์ทั่วไป และศัพท์เฉพาะ

1) ศัพท์ทั่วไป ๆ ได้แก่คำที่มีความหมายทั่ว ๆ ไป และใช้ได้หลายกรณี แล้วแต่สถานการณ์ เช่น คน สวย ไป

เนื่องจากศัพท์ทั่ว ๆ ไปมีประโยชน์มากกว่าศัพท์เฉพาะ เด็กจึงเรียนศัพท์ทั่วไปก่อนในทุกระดับอายุ เด็กจะเรียนรู้ศัพท์ทั่วไปมากกว่าศัพท์เฉพาะ ในการพัฒนาคำศัพท์ทั่วไป เด็กไม่ได้เรียนรู้ถึงลักษณะหน้าที่ของคำไปพร้อมๆ กันทีเดียว เด็กจะเรียนรู้คำที่มีประโยชน์ต่อตัวเองมากที่สุด และสามารถเข้าใจได้ง่ายก่อน เช่น ชื่อคน ชื่อสัตว์ ชื่อสิ่งของ แล้วเรียนรู้ส่วนต่าง ๆ ของภาษาพูดหลังสุด เพราะมีประโยชน์ต่อเขาน้อยที่สุดและใช้ยาก เช่น คำสรรพนาม เขาอาจใช้คำนามหรือทำท่าประกอบได้ เด็กจะเรียนรู้คำนามก่อนสุดและมักจะเป็นคำนามที่มีพยางค์เดียว โดยเลือกจากเสียงที่เขาชอบที่สุด ในขณะที่กำลังเล่นเสียง ต่อจากนั้นก็อาจเป็นคำ 2 - 3 พยางค์ ต่อมาก็เรียนรู้คำที่ใช้เรียกแทนบุคคล หรือสิ่งที่อยู่ในสิ่งแวดล้อม เช่น "แม่" "พ่อ" "พี่" "น้อง" ขึ้นต่อไปก็เรียนรู้คำกริยา โดยเฉพาะคำกริยาที่ใช้แทนท่าทาง "ให้" "เอา" "ถือ" ฯลฯ

คำคุณศัพท์ และคำกริยาวิเศษณ์ จะเริ่มพบในเด็กอายุ 1 1/2 ขวบขึ้นไป คำที่ชอบใช้มากที่สุดได้แก่ "ดี" "ไม่ดี" "น่ารัก" "ชน" "ร้อน" ฯลฯ

คำบุพบท และสรรพนาม มักพบหลังสุด

เมื่อวิเคราะห์ส่วนประกอบของภาษาของเด็กเริ่มหัดพูดพบว่า เด็กอายุประมาณ 18 เดือน จะใช้คำนามมากที่สุด อายุ 12 ขวบ ใช้คำนามน้อยลงแต่ใช้คำกริยา สรรพนาม และคำเชื่อมประโยคมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้คำนี้จะเห็นได้ชัดก่อนอายุ 3 ขวบ

เมื่อเด็กสามารถพูดเป็นประโยคที่ถูกต้องได้ การรู้จักลักษณะการใช้คำก็จะช่วยให้เด็กมีภาษาที่ดีขึ้น

ในด้านจำนวนคำศัพท์ของเด็กในวัยต่าง ๆ มักขึ้นอยู่กับสติปัญญาความเฉลียวฉลาดของเด็กและโอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้ ซึ่งไม่เพียงแต่จะเพิ่มจำนวนคำ หากแต่หมายถึงการเรียนรู้ความหมายของคำนั้นๆ ในแง่ที่ต่างออกไป ตัวอย่างเช่นคำว่า "ส้ม" ความหมายที่เรารู้คือผลไม้ชนิดหนึ่งต่อมาอาจรู้ว่าหมายถึงสี จากนั้นอาจเรียนรู้ต่อไปอีกว่า สีส้มเกิดจากสีแดงผสมกับสีเหลือง เป็นต้น ฉะนั้นในการศึกษาเรื่องจำนวนคำศัพท์ของเด็กจึงต้องคำนึงทั้งด้านจำนวนคำที่เด็กรู้จักและความหมายในแง่ต่าง ๆ

ในช่วงสองปีแรก เด็กเรียนรู้คำศัพท์ได้ช้า หลังจากนั้นในระยะก่อนเข้าโรงเรียน จะเรียนรู้เร็วขึ้น และจะเรียนรู้อย่างรวดเร็วหลังจากเข้าโรงเรียนแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากได้รับการสอนโดยตรงจากครู และจากการได้พบเห็นสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น ผลจากการศึกษาค้นคว้าของนักจิตวิทยาหลายท่านพบว่า โดยเฉลี่ยเด็กประมปีที่ 1 จะรู้จักคำประมาณ 20,000 ถึง 24,000 คำ หรือ 5 - 6 เปอร์เซ็นต์ ของคำในพจนานุกรมฉบับมาตรฐาน ครั้งโตถึงชั้น ป.6 จะรู้จักคำศัพท์ประมาณ 50,000 คำและราว 80,000 คำ หรือ 22% ของคำในพจนานุกรมฉบับมาตรฐานสำหรับเด็กที่เริ่มเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความแตกต่างของการเรียนรู้คำศัพท์ของเด็กแต่ละคนนั้น เริ่มเห็นได้ตั้งแต่เมื่ออายุ 18 เดือน และเพิ่มจนเห็นชัดมากขึ้นตามอายุ สิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างในเรื่องนี้ อย่างมากก็คืออิทธิพลของสิ่งแวดล้อม โอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้ แรงกระตุ้นและสติปัญญาของเด็ก

จำนวนคำศัพท์ที่เด็กเรียนรู้ ส่งผลถึงภาษาพูดของเด็กและยังรวมไปถึงภาษาเขียนด้วยการใช้ถ้อยคำในการเขียนจะสะท้อนให้เห็นถึงจำนวนคำที่เด็กรู้จักและพูดได้ ดังนั้นความสำเร็จในการเขียนจึงขึ้นอยู่กับความสำเร็จทางการใช้ภาษาพูดด้วย

2) ศัพท์เฉพาะ ได้แก่คำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงและใช้ได้ในบางสถานการณ์เท่านั้น ในวัยเด็กตอนต้นเป็นระยะที่เด็กมุ่งพัฒนาการใช้คำศัพท์ทั่วไป จึงไม่ได้มุ่งจะเพิ่มคำศัพท์เฉพาะมากนัก จากวัย 3 ขวบเป็นต้นไป คำศัพท์เฉพาะต่างๆ จึงเริ่มมีบทบาทควบคู่ไปกับการใช้คำศัพท์ทั่วไป คำศัพท์เฉพาะดังกล่าวจะมีพัฒนาการไปตามวัยคือ

2.1) คำศัพท์ประเภท "ดวงตา" เป็นการเลือกใช้คำที่เด็กต้องใจ โดยที่คำนั้นอาจเป็นคำยาก ขาว และเด็กอาจไม่รู้ความหมาย การเอามาพูดก็เพียงเพื่อจะแสดงออกว่าตนรู้คำนั้น จึงพบว่าบางทีก็นำมาพูดผิดๆ ปรากฏการณ์เช่นนี้จะเกิดขึ้นกับเด็กในวัย 1 - 2 ขวบ เช่น เด็กอาจได้ยินผู้ใหญ่พูดคำว่า "หรรษา" จึงจำมาพูดในสถานการณ์อื่นซึ่งอาจผิดหรือถูกก็ได้ แต่เด็กรู้สึกภูมิใจว่าตนรู้จักคำนั้น

2.2) คำศัพท์ประเภทแสดงจรรยาบรรณฯ ได้แก่คำว่า ขอบคลุม ขอโทษ สวัสดิ์ คำเหล่านี้เด็กควรเรียนรู้การใช้โดยถูกต้อง การใช้คำเหล่านี้ได้ถูกต้องแค่ไหนขึ้นอยู่กับ การฝึกฝนที่เด็ก ได้รับ

2.3) คำศัพท์เกี่ยวกับสี เด็กเล็ก ๆ มักสนใจเรื่องสี ชื่อของสีจึงได้รับความสนใจแต่วัยต้น ๆ เด็กส่วนมากจะรู้จักชื่อสีก่อนอายุ 4 ขวบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเด็กสนใจเพียงไรและมีโอกาสเรียนรู้เรื่องสีแค่ไหน

2.4) คำศัพท์เกี่ยวกับตัวเลข เด็กอายุ 2 1/2 - 3 ขวบ หลาย ๆ คน สามารถนับเลขได้ถึง 10 แต่จะเข้าใจความหมายเพียงไรนั้นยังน่าสงสัย คำศัพท์ของเด็กพวกนี้น่าจะเป็น การนับแบบ "นกแก้ว" มากกว่า อย่างไรก็ตามเมื่อเข้าโรงเรียนแล้ว เด็กจะค่อย ๆ เรียนรู้ความหมายไปเอง โดยทั่วไปแล้วเด็กปกติจะสามารถนับได้จริง ๆ ราว 5 ขวบ และรู้ความหมายตัวเลขใน ราว ๆ 9 ขวบ

2.5) คำศัพท์เกี่ยวกับเวลา เด็กอายุประมาณ 6 - 7 ขวบ จะเข้าใจความหมายของคำว่า "เช้า" "บ่าย" "เย็น" "กลางคืน" "หน้าร้อน" "หน้าฝน" และเมื่อไปโรงเรียนก็จะรู้จัก ชื่อวัน เดือน ปี

2.6) คำศัพท์เกี่ยวกับเงิน เมื่อยังเล็ก เหริยหรือธนบัตรทั้งหลายก็คือเงิน เหมือนกันหมด จากการศึกษาพบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวยากจนจะเรียนรู้คำศัพท์ด้านค่าของเงิน ได้เร็ว และมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวซึ่งฐานะดี ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าชีวิตต้องพัวพันกับ ค่าของเงินมากกว่า เช่นอาจถูกใช้ไปซื้อของ อย่างไรก็ตามก่อนระยะสิ้นสุดวัยเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ ของค่าของเงินที่ใช้กันในประเทศ และอาจรู้จักค่าของเงินต่างประเทศด้วย

2.7) ศัพท์แสลง เป็นคำพูดซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นภาษาที่ถูกต้องควร แก่การพูด คำพวกนี้ได้แก่ คำสบถ คำที่นำมาเพี้ยนความหมาย เป็นต้น การใช้คำประเภทนี้ของเด็ก เล็ก ๆ เป็นการเลียนแบบโดยไม่รู้ความหมายที่แท้จริง เด็กใช้เพียงเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้ ใหญ่ ทำให้ผู้ใหญ่ตกอกตกใจ หรือเพ่งเพื่อทำตัวให้เหมือนกับเด็กรุ่นโต ๆ เด็กที่มาจากครอบครัว ยากจนจะเรียนคำแสลง ได้มากด้วยการเรียนรู้จากเพื่อนบ้าน

2.8) ภาษาลับเฉพาะ มักพบในเด็กวัยก่อนวัยรุ่น เด็กพวกนี้มักมีภาษา เฉพาะกลุ่มของตน โดยเฉพาะ อาจเป็นทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน หรือการให้สัญญาณเป็นรหัสต่าง ๆ เพื่อไม่ให้คนอื่นรู้ความลับในหมู่ของตน ภาษาลับมักเริ่มตอนเด็กอายุราว 8 ขวบไปจนถึง 15 ปี และจะมีมากที่สุดในช่วงอายุ 10 - 13 ปี เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงจะมีรหัสของภาษาที่ใช้ต่างกัน ไป และพบว่าเด็กผู้หญิงนิยมใช้ภาษาลับเฉพาะมากกว่าเด็กผู้ชาย ภาษาลับเฉพาะนี้นอกจากจะช่วยให้ เด็กเกิดความพึงพอใจ และมีความรู้สึกปลอดภัยแล้ว ยังช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองในแง่ให้ เกิดการคิดสมมติอีกด้วย

1.3 การสร้างประโยค

เมื่อเด็กเริ่มพูดเป็นประโยค ก็มักทำโดยเอาคำมาต่อกัน ซึ่งเด็กจะเริ่มทำได้ก่อนอายุ 2 ขวบ ระยะแรก เด็กมักใช้คำเดียวก่อน อาจเป็นคำนามหรือกริยามาประกอบกับท่าทาง กล่าวคือ เมื่อพูดก็จะทำท่าประกอบไปด้วย เพื่อบ่งบอกถึงความต้องการ เช่น "ขอ..." แล้วชี้ไปยังตุ๊กตาหรือลูกบอล เพื่อแทนประโยคว่า "ขอตุ๊กตา" "ขอลูกบอล" เป็นต้น

เมื่อเด็กอายุประมาณ 3 ขวบ เด็กจะรวมคำมาต่อประโยคแต่ยังไม่สมบูรณ์ ประโยคมักประกอบด้วยคำนาม และคำกริยา บางครั้งอาจมีคำคุณศัพท์ หรือกริยาวิเศษณ์ด้วย คำที่ไม่เอามาใช้คือ บุพบท สรรพนาม และคำเชื่อมประโยค ตัวอย่างเช่น นม - ตู้น้ำ - ตู้อาหาร เป็นต้น

วัย 4 ขวบ เด็กพูดเป็นประโยคได้เกือบสมบูรณ์ และรู้จักใช้คำเกือบทุกประเภท

อายุ 6 ขวบ เด็กรู้จักใช้ประโยคเกือบทุกแบบ ประโยคที่ใช้ตอนแรก ๆ มักจะเป็นประโยคง่าย ๆ แล้วค่อย ๆ ซับซ้อนขึ้นตามลำดับ ความยาวของประโยคก็เช่นกันจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนอายุ 9 1/2 ปี แล้วจะคงที่หรือลดลงเล็กน้อย

เด็กเล็ก ๆ จะเพิ่มความยาวของประโยคโดยการใช้ "และ" มาเชื่อม แต่เด็กโตจะมีวิธีรวมประโยคโดยใช้ "อนุประโยค" อย่างไรก็ตาม ความยาวและลักษณะของประโยคที่ใช้จะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลทุกระดับอายุ เด็กฉลาดที่มาจากครอบครัวซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง มักใช้ประโยคซับซ้อนมากกว่าเด็กที่ไม่ฉลาดหรือมาจากครอบครัวซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ นอกจากนี้ เด็กผู้หญิงมักมีความสามารถในการสร้างประโยคเหนือกว่าเด็กผู้ชายในทุกระดับอายุ

การพูดผิดไวยากรณ์ มักพบเสมอในเด็กเล็ก ๆ ที่หัดพูดไปจนถึง 3 ขวบ และถือเป็นเรื่องปกติ ลักษณะการพูดเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความยุ่งยากที่เด็กต้องประสบในการเอาคำมารวมกัน ปัญหาใหญ่คือการใช้คำสรรพนาม การใช้ลักษณะนาม และการใช้คำกริยาให้ถูกต้องตามกาลเวลา เช่น กินแล้ว กำลังกิน ยังไม่ได้กิน เป็นต้น

1.4 การออกเสียง

เด็กจะพูดเลียนเสียงตามที่ตนได้ยิน ดังจะเห็นได้ว่าเด็กจะพูดภาษาได้ตามลักษณะภาษาที่ตนได้ยินจากสิ่งแวดล้อม โดยปกติเด็กหลังวัย 3 ขวบ จะออกเสียงได้ค่อนข้างชัดเจนมากขึ้น แต่มีบางคนยังออกเสียงบางเสียงไม่ชัดเจน เช่น "พ่อ - บ้อ" "ข้าง - ซ้าง" "ลิ - ลี" เป็นต้น แต่หลังจาก 5 - 6 ปี ไปแล้วอาการพูดแบบนี้จะค่อย ๆ หดไป เด็กมักพูดชัดเหมือนผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตาม การพูด ชัดเจนแค่ไหนยังขึ้นอยู่กับอัตราส่วนในการพัฒนาการของอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง ซึ่งมักจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล โดยทั่วไปการที่เด็กได้รับคำแนะนำช่วยเหลือจากพ่อแม่ผู้ใกล้ชิดก็ทำให้เด็กสามารถพูดได้ชัดเจนขึ้น

ในด้านคุณภาพของน้ำเสียงที่พูด ปกติเด็กมักมีเสียงสูงและพูดเสียงขึ้นจมูกไม่ค่อยได้ หลังอายุ 3 ขวบไปแล้วจะเริ่มเปลี่ยน คือเสียงที่พูดจะต่ำลงทำให้พูดชัดขึ้น และเริ่มพัฒนาเสียงที่ขึ้นจมูก หลังอายุ 4 ขวบเสียงจะห้าวขึ้น และมักชอบตะโกน หัวใจร้องมากขึ้น ซึ่งเด็กผู้ชายมักพูดน้อยลง โดยเฉพาะเมื่อจะเข้าวัยรุ่นเพราะไม่ยอม "มีเสียงพิศเพศ"

2. ปัจจัยในการเรียนรู้ภาษา

การสอนเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษานั้น ครูผู้สอนควรคำนึงถึงองค์ประกอบของการพูดข้างต้นและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางภาษาดังต่อไปนี้ด้วย

2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลจากตัวครู

ครูหรือผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่จะช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาให้กับเด็ก เพราะเด็กจะเรียนรู้และเลียนแบบจากครูตลอดเวลา ถ้าครูท่านใดเด็กรักและศรัทธามาก เด็กก็จะยิ่งจดจำสิ่งที่ครูสอนและเลียนแบบสิ่งที่ครูประพฤติมากตามไปด้วย ดังนั้นบุคลิกลักษณะและบทบาทของครูจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนเป็นอันมากซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1) **ความรู้ของครู** ถ้าครูมีความรู้เกี่ยวกับหลักการและวิธีการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กดีก็จะช่วยให้เข้าใจและเลือกวิธีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาได้อย่างเหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะของเด็ก ทำให้การพัฒนาทักษะทางภาษาได้ประสิทธิผล แต่ถ้าครูไม่มีความรู้ความเข้าใจก็จะมุ่งสอนตามที่ตนถนัด โดยไม่คำนึงถึงเด็กและวิธีการสอน การฝึกทักษะทางภาษาก็อาจล้มเหลวไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการสอน

2) **เจตคติของครู** ความคิดหรือความรู้สึกรักของครูผู้สอนที่มองเห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะทางภาษาย่อมแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง แววตา และคำพูดให้เด็กได้ทราบและมองเห็นคุณค่าของการฝึกทักษะต่าง ๆ อีกด้วย นอกจากนี้ครูที่เห็นคุณค่าของการพัฒนาทักษะทางภาษา ยังพยายามหาวิธีการสอนและเวลาสำหรับฝึกทักษะเหล่านั้นให้กับเด็กด้วยความสนใจ และเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ในทางตรงกันข้าม ถ้าครูผู้สอนไม่เห็นคุณค่าของการฝึกทักษะทางภาษาก็จะปล่อยให้เด็กพัฒนาทักษะต่าง ๆ เองตามธรรมชาติ ซึ่งอาจจะไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

3) **บุคลิกภาพและพฤติกรรมของครู** เนื่องจากเด็กสามารถเรียนรู้และเลียนแบบจากครูได้ตลอดเวลาดังกล่าวข้างต้น ฉะนั้นถ้าครูผู้สอนมีบุคลิกภาพโดยเป็นผู้ฟังที่ดี สนใจและตั้งใจ ฟังเมื่อเด็กพูด เด็กก็จะเป็นผู้มีมารยาทในการฟังที่ดี มีสมาธิในการฟัง สนใจสิ่งที่ครูและเพื่อน ๆ พูด เป็นต้น ในทางกลับกันถ้าครูพูดขณะที่เด็กคุยกัน หรือครูไม่สนใจการฟังและ

การพูดของเด็ก เด็กก็จะพูดแข่งครูบ้าง พูดแข่งเพื่อนบ้าง โดยไม่รู้ว่าจะไหวใดควรพูดและจะไหวใดควรฟัง เป็นต้น

4) ความสามารถในการใช้ภาษาของครู การพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กที่จะได้ผลย่อมขึ้นกับปัจจัยที่สำคัญของครูอีกประการหนึ่งคือ ความสามารถในการใช้ภาษาของครู ว่าครูมีความสามารถในการเลือกใช้คำหรือประโยคได้ถูกต้องและเหมาะสมเพียงใด เพื่อให้เป็นต้นแบบสำหรับเด็กจะได้เอาอย่าง เช่น ถ้าครูใช้ภาษาง่าย ชัดเจน เร้าความสนใจ ก็จะช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะทางภาษาได้ดีตามไปด้วย

5) การสอนของครู ครูมีบทบาทและหน้าที่โดยตรงในการกำหนด และ จัดกิจกรรมฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ให้กับเด็ก ถ้าครูจัดกิจกรรมฝึกทักษะทางภาษาให้เด็กได้ครบตามความมุ่งหมายและประเภทของแต่ละทักษะแล้ว การพัฒนาทักษะทางภาษาก็จะสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพสูงสุด แต่ถ้าครูฝึกทักษะทางภาษาเพียงบางอย่างที่ครูถนัดและไม่นำทักษะทั้งสี่มาสัมพันธ์หรือบูรณาการไว้ด้วยกัน ก็จะทำให้เด็กขาดทักษะทางภาษาบางประการ ซึ่งมีผลเสียหายในการนำทักษะทางภาษาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้น การสอนของครูจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาโดยตรงที่สำคัญมากที่สุดอีกประการหนึ่ง

2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลจากตัวเด็ก

ถึงแม้ครูจะจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะทางภาษาให้กับเด็กในห้อง โดยให้ทุกคนกระทำเหมือนกันและพร้อมกันก็ตาม แต่ผลของการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กแต่ละคนก็อาจจะแตกต่างกันสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดผลเช่นนี้ก็เพราะความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กในด้านต่าง ๆ นั่นเองปัจจัยที่มีอิทธิพลจากตัวเด็กจึงอาจกล่าวสรุปได้ดังนี้

1) สภาพกายของเด็ก อวัยวะสำคัญของการรับรู้ภาษาคือประสาทสัมผัสต่าง ๆ ผู้สอนจำเป็นต้องสังเกตและสำรวจว่าเด็กคนใดมีประสาทสัมผัสใดไม่ปกติบ้าง ถ้าพบ ครูจะต้องให้ความช่วยเหลือเช่น ถ้าหูพิการ สายตาสั้น ครูก็ควรย้ายที่นั่งให้ห่างไกลครู หรือส่งไปให้แพทย์ตรวจรักษา นอกจากประสาทหูและตาแล้ว สภาพกายที่เจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ก็อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทักษะทางภาษา นอกจากนี้สุขนิสัยก็อาจมีส่วนช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาได้ด้วย

2) สติปัญญาของเด็ก ระดับสติปัญญาของผู้เรียนก็มีผลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาด้วยเพราะผู้เรียนที่มีสติปัญญาสูง มีความจำดี มีสมาธิติดตามเรื่องได้นาน เข้าใจเรื่องราวที่ฟังหรืออ่านได้ตรงถูกต้อง และรวดเร็ว ก็จะทำให้การพัฒนาทักษะการฟังและอ่านพัฒนาไปได้เร็ว แต่ถ้าหากสติปัญญาดำก็พัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้ช้า

3) อารมณ์ของเด็ก อารมณ์ของเด็กมีผลกระทบต่อทักษะทางภาษาขณะที่กำลังเรียนอย่างยิ่ง เพราะเด็กที่มีอารมณ์ไม่ปกติในขณะที่ฟังหรืออ่านก็จะไม่สามารถรับรู้เรื่องราวใด ๆ ที่ฟังหรืออ่านได้ เช่น การฟังขณะที่มีอารมณ์โกรธ เสียใจ ดีใจ เศร้าใจ หรือฟุ้งซ่านนั้น ผู้ฟัง

จะไม่ได้สนใจในสิ่งที่ฟังทำให้ไม่เข้าใจเรื่องราวที่รับฟัง ดังนั้นการฝึกทักษะทางภาษาขณะที่เด็กมีอารมณ์ไม่ปกติจึงไม่เกิดผลเท่าที่ควร

4) ความสนใจของเด็ก เนื่องจากความสนใจเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้คนเรามีความตั้งใจต่อการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นผลทำให้บุคคลสามารถประกอบกิจกรรมนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะทางภาษาในด้านต่าง ๆ ก็เช่นเดียวกัน ถ้าครูสามารถสร้างความสนใจให้เกิดแก่เด็กอย่างได้ผล เด็กก็จะตั้งใจฝึกทักษะนั้น ๆ อย่างจริงจัง ดังนั้น ความสนใจของเด็กจึงนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาเป็นอันมาก

5) ความรู้พื้นฐานของเด็ก ความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เดิมของเด็กมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนของเด็กด้วย ในการฟังหรืออ่านเรื่องราวใด ๆ ผู้ฟังหรือผู้อ่านจะรับรู้และเข้าใจได้อย่างดีในเวลาอันรวดเร็ว เรื่องที่ฟังหรืออ่านนั้นจะต้องใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องกับความรู้พื้นฐานหรือประสบการณ์ของผู้ฟังหรือผู้อ่าน เพราะผู้ฟังหรือผู้อ่านจะต้องแปลเสียงและภาพให้เชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือความรู้เดิมเป็นความเข้าใจ ดังนั้นการเลือกเรื่องมาใช้ในการฝึกทักษะการฟังและการอ่านจึงสำคัญอย่างยิ่ง การพูดและการเขียนก็เช่นเดียวกัน ควรให้เด็กได้ฝึกทักษะการพูดและทักษะการเขียนจากสิ่งที่เด็กมีประสบการณ์มาแล้ว

6) ภูมิหลังของเด็ก ภูมิหลังของเด็ก หมายถึง เชื้อชาติ ศาสนา อาชีพบิดามารดา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว ภูมิถิ่นและเพศของเด็กซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวถึงเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์และการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กทั้งสิ้น

7) จำนวนพี่น้องในครอบครัวของเด็ก เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีจำนวนพี่น้องไม่มากนัก พ่อแม่ย่อมมีโอกาสใกล้ชิดสนิทสนมกับลูก การพัฒนาทางภาษาของเด็กก็พัฒนาได้มากและเร็วกว่าเด็กที่พ่อแม่ไม่ใกล้ชิด อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าลูกคนหัวปีมักจะมีพัฒนาการทางภาษาดีกว่าลูกคนสุดท้อง เพราะเขาย่อมมีโอกาสใกล้ชิดพ่อแม่หรือผู้ใหญ่มากกว่า และได้รับประสบการณ์ทางภาษาซึ่งเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางภาษาได้มากกว่าลูกคนสุดท้อง ส่วนในเรื่องจำนวนพี่น้องของเด็กที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางภาษาที่ต่างประเทศมีผู้ศึกษาไว้ พบว่า เด็กลูกโทนพัฒนาทักษะทางภาษาได้เร็วกว่าลูกแฝด โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการพูด

2.3 สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะการฟังของเด็กที่ครูผู้สอนควรคำนึงถึง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมฝึกทักษะการฟังสำหรับเด็ก ลักษณะของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางภาษามีดังต่อไปนี้

1) ภาษาที่ใช้ที่บ้าน ภาษาที่บ้านซึ่งเด็กใช้มาตั้งแต่เริ่มแรกนั้น การใช้ภาษาดังกล่าวย่อมเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็ก เมื่อเด็กเคยชินภาษาสำเนียงอย่างหนึ่ง แต่ต้องมาฟังภาษาสำเนียงที่โรงเรียนอีกอย่างหนึ่ง ทำให้เด็กเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมไม่ได้ ย่อมเป็นปัญหาในการพัฒนาทักษะทางภาษาแก่เด็กด้วย

2) ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว เด็ก ๆ ที่มีฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวดีย่อมมีประสบการณ์กว้างขวาง เพราะครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างดีจะมีโทรทัศน์ วิทยุ และมักเคยพาเด็กไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ทำให้เด็กได้พบเห็นสิ่งต่าง ๆ มากมาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลที่ช่วยทำให้ทักษะทางภาษาของเด็กดีขึ้นด้วย

3) ฐานะทางสังคมที่แวดล้อมเด็ก สังคมที่เด็กอยู่นั้นอาจเป็นสังคมเมืองหรือสังคมชนบท เด็กที่อยู่ในสังคมเมืองที่มีประชาชนหนาแน่น เด็กย่อมได้รับรู้รับฟังสิ่งต่าง ๆ มาก ทำให้มีประสบการณ์กว้างและเด็กมีการพัฒนาทักษะทางภาษาได้ดี นอกจากนี้สังคมของครอบครัวยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะทางภาษาให้ดีขึ้นได้เช่นเดียวกัน

4) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ครูที่มีความเป็นกันเองกับผู้เรียนจะทำให้เด็กรักและศรัทธา ซึ่งจะช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะทางภาษาได้มากขึ้น รวมทั้งบรรยากาศในการเรียนการสอนการย่อมเป็นไปด้วยดี

5) ความสัมพันธ์ของเด็กกับเพื่อน ๆ ในชั้นและโรงเรียน เด็กที่มีความสัมพันธ์กับคนอื่นดี จะช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาให้ดีขึ้นได้ การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กด้วยกันนั้น เป็นส่วนสำคัญมากในการพัฒนาทักษะทางภาษาและทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ รวมทั้งยังเป็นการสร้างเสริมสุขภาพจิตที่ดีอีกด้วย

3. การเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาของเด็ก

ในขณะที่เด็กหัดพูดนั้น เด็กจะเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในภาษาของตนอย่างอัตโนมัติ ส่วนจะพัฒนาได้รวดเร็วแค่ไหนเพียงไรนั้น ขึ้นกับโอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้ และความสามารถของตัวเด็กแต่ละคนเป็นสำคัญ กฎเกณฑ์ทางภาษาที่เด็กเรียนรู้ได้แก่

3.1 การหัดพูดเป็นประโยค

เด็กเริ่มหัดพูดจากพยางค์หรือคำโดด ๆ ก่อน แล้วจึงหัดสร้างประโยคทั้งในรูปของประโยคบอกเล่า คำถาม และปฏิเสธ โดยปกติเด็กอายุประมาณ 18 เดือน สามารถเอาคำมาเรียงต่อกันเพื่อใช้สื่อความหมายได้ แต่เป็นการรวมคำอย่างสุ่ม ๆ จนกระทั่งอายุ 2 – 2 1/2 ปี เด็กส่วนใหญ่จึงเรียนรู้กฎเกณฑ์การเอาคำมารวมกัน

ลักษณะการสร้างประโยคของเด็กในขั้นแรก เด็กจะเอาคำมาเรียงต่อกัน คำที่มักใช้เป็นคำนาม ซึ่งใช้สื่อความหมายสำคัญ ๆ เช่น นม รถ ขวด แม่ เตียง หมา คำประเภทนี้เรียก

ว่า Open class words คำอีกประเภทหนึ่งที่เด็กมักนำมาใช้เรียกว่า Pivot words คือ เป็นคำที่ใช้ประกอบและทำหน้าที่เช่นเดียวกับที่ใช้ในภาษาพูดของผู้ใหญ่ เช่น คำว่า ที่นี่ หว่า นั่น ขอ ไป แล้ว เป็นต้น แต่อาจเอา Open class words 2 คำมารวมกันได้ เช่น นมถ้วย หมายความว่า ต้องการจะดื่ม นมจากถ้วย ลีลาการพูดก็จะเร็วแบบกลั่นใจพูด หรือเด็กอาจรวม Open class words และ Pivot words เข้าด้วยกัน เช่น นมกว่า หมายความว่า ขอนมดีกว่า เป็นต้น ต่อมาจึงจะเรียนรู้หน้าที่ของคำขยายนาม กริยา ฯลฯ ตามลำดับ

3.2 ความชัดเจนของการพูด

การพูดได้ชัดเป็นลักษณะที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการที่จะทำให้ผู้อื่นเข้าใจความหมายและสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องคิดต่อกันได้อย่างสมบูรณ์ เด็กทั่วไปเริ่มพูดชัดเจนถูกหลักไวยากรณ์เมื่ออายุประมาณ 3 ขวบ เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นเด็กจะมีทักษะในด้านการเปล่งเสียง พยัญชนะ จำพวกพยัญชนะเดี่ยว พยัญชนะควบสองตัว พยัญชนะควบสามตัว สระเดี่ยวและสระประสมมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งมักจะพัฒนาได้ดีพอสมควรในระยะเวลาเด็กอายุ 4 ขวบ แต่ก็ยังคงขยายต่อไปจนอายุ 8 ขวบ จึงจะสามารถออกเสียงทุกเสียงได้อย่างถูกต้อง ฉะนั้นความชัดเจนในการเปล่งเสียงจึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องวัดพัฒนาการด้านภาษาของเด็กได้โดยอาศัยหลักไวยากรณ์ในการออกเสียงทางภาษา

ศรียา - ประภัสร์ นิยมธรรม (2541) ได้เสนอการศึกษาของไลยามินา (L.M.Liyamina) เกี่ยวกับการค้นคว้าด้านพัฒนาการทางภาษาของเด็กชาวรัสเซีย เขาสรุปลักษณะการพูดของเด็กไว้ 2 ประการ คือ

1. ประโยคที่พูดมักขาดตอน และพูดเป็นประโยคไม่สมบูรณ์ ลักษณะการพูดของเด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการที่ถอยหลัง คือพูดเลวลงกว่าเดิมได้ในบางช่วงอายุ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเด็กแต่ละคน
2. มักจะพูดไม่ชัด คำที่พูดเปล่งเสียงไม่ถูกต้องแต่อาจฟังคล้ายถูก คือใช้เสียงได้ใกล้เคียงกับคำจริง

งานวิจัยของเขานั้นใช้วิธีสอนการออกเสียงเด็ก 2 แบบ คือ ให้พูดตามและใช้คำถามว่า “นี่คืออะไร” แบบแรกเด็กเพียงกล่าวคำซ้ำในสิ่งที่ตนได้ยิน แบบหลังเด็กต้องเรียนรู้ในทางโยงความสัมพันธ์ของชื่อและสิ่งต่าง ๆ เขาพบว่า เด็กตอบคำถาม “อยู่ที่ไหน” ได้เร็วกว่าจะให้ตอบว่า “นี่คืออะไร” และคำตอบ “อยู่ที่ไหน” ก็คงที่มากกว่าเพราะเด็กสามารถชี้ได้ ผลการตอบคำถาม “นี่คืออะไร” นั้นพบว่า เด็กตอบได้ดีขึ้นเมื่ออายุเพิ่มขึ้น คือจาก 2 - 3% เมื่ออายุ 14 เดือน เป็น 88.7% เมื่ออายุ 24 เดือน นอกจากนี้เขาพบว่าการเรียกชื่อสิ่งของจากความทรงจำโดยตอบคำถาม “นี่คืออะไร” นั้นยาก แม้กับเด็กอายุย่าง 3 ขวบ เขาสรุปว่า “การได้ยิน” เป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนรู้

ภาษาพูด และองค์ประกอบ 3 ประการที่ทำให้เด็กออเสีงได้ชัดเจนถูกต้อง คือ อายุของเด็ก ความยากง่ายของคำนั้น และความสามารถในการได้ยินเสียงที่คนอื่นพูดเพื่อนำมาเป็นแบบอย่าง

3.3 ความคล่องในการพูด

สิ่งสำคัญในการสร้างลีลาและจังหวะการพูดก็คือแบบอย่างหรือตัวอย่างที่เด็กจะทำตาม เด็กบางคนอาจพูดตะกุกตะกักในบางระยะแล้วจะหายไปเอง การที่พ่อแม่ลงโทษเมื่อลูกมาพูดขัดจังหวะ ทำให้เด็กพูดไม่จบประโยค และเกิดอาการรีรอที่จะพูด หากมีเหตุการณ์เช่นนี้บ่อย ๆ จะทำให้เด็กไม่อาจพัฒนาภาษาอย่างปกติได้ พ่อแม่บางคนก็เร่งให้ลูกพูดเร็ว ๆ ตะคอกเข้าไปเป็นเหตุให้เด็กติดอ่างได้ เนื่องจากมีความคับข้องใจ ถ้าพ่อแม่ใช้ภาษาพูดที่เด็กเข้าใจง่าย เวลาพูดใช้ประโยคไม่ยาวเกินไป ศัพท์ไม่ยากเกินไป เด็กก็จะไม่เกิดความคับข้องใจ เหตุนี้จึงพบว่าในการช่วยเด็กติดอ่างหลาย ๆ คน เพียงแต่พ่อแม่ใช้ภาษาง่ายขึ้น ลูกก็หายติดอ่าง ทั้งนี้ได้หมายความว่าพ่อแม่ต้องพูดแบบเด็ก ๆ หากแต่ให้พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดี พูดได้ถูกต้องด้วยภาษาที่เหมาะสมแก่วัยเท่ากับไม่ละเลยที่จะช่วยเหลือพัฒนาการด้านภาษาพูดของลูก

3.4 การเรียนรู้ศัพท์

พ่อแม่มักอยากให้ลูกเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ ได้มากมาย โดยรวดเร็ว แท้จริงแล้วพ่อแม่ควรให้โอกาสเด็กได้พัฒนาเองตามธรรมชาติ เพียงแต่คอยช่วยเหลือ เมื่อเด็กเผชิญสถานการณ์ใหม่ ๆ โดยทำตนเป็นพจนานุกรมเคลื่อนที่ให้ คือให้คำใหม่ และให้คำจำกัดความคำเก่าของเด็กไปด้วย อาจใช้วิธีเล่นเกม เช่น อะไรเอ่ย..หรือ นี้อะไร? ให้เด็กได้หัดพูด สัมผัส มองเห็นสิ่งนั้นๆ ให้เด็กมีโอกาสคุ้นเคยกับบทกลอน แต่ไม่ต้องกระตุ้นให้พูดหรือโดยใช้การเล่าเรื่องจากรูปภาพที่น่าสนใจ เป็นต้น

ในด้านการศึกษเกี่ยวกับพัฒนาการด้านคำศัพท์โดยทั่ว ๆ ไป แบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ การสังเกตโดยธรรมชาติ และจากการใช้แบบทดสอบคำศัพท์ วิธีแรกใช้การบันทึกภาษาพูดของเด็กตามวัยที่ต้องการศึกษา การศึกษาแบบนี้ทำให้ได้ข้อมูลจำกัด เนื่องจากการกำหนดเวลา เช่น อาจบันทึกทุก ๆ 5 นาที โดยเว้นระยะพัก 20 นาที ซึ่งทำให้ช่วงเวลาส่วนใหญ่ที่เด็กพูดและมีกิจกรรมอื่นใดถูกตัดทอนไป การศึกษาแบบนี้ได้รับการปรับปรุงโดยการใช้เทปบันทึกภาพและการบันทึกเสียง แต่ถึงกระนั้นก็ยังมีปัญหาเรื่องการตัดทอนข้อมูลลงไป อย่างไรก็ตามวิธีนี้ก็สะดวกกว่าการจดบันทึกด้วยรหัส ซึ่งเสียเวลาในการแปลความมากกว่า

วิธีที่สอง เป็นการทดสอบคำศัพท์อย่างเป็นทางการ มักทำเป็น 2 แบบคือ

- ก. ทดสอบการจำคำ
- ข. ทดสอบความหมายของคำ

แบบแรกทำได้โดยให้เด็กดูรูปภาพ แล้วให้บอกชื่อความหมายของภาพนั้น เช่น ในแบบทดสอบคำศัพท์ Peabody Picture Vocabulary Test และ Ammons Full Range Picture

Vocabulary Test แบบทดสอบทั้งคู่ประกอบด้วยภาพเป็นชุด ๆ ซึ่งจะเพิ่มความสลับซับซ้อนขึ้นทุกที คำตอบที่ได้ก็เอาไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ แบบทดสอบคำศัพท์ และ Ammons Full Range Picture Vocabulary Test นั้นใช้กันแพร่หลายในการทำวิจัย และในคลินิกเมื่อต้องการศึกษาปัญหาทางภาษา จุดเด่นของแบบทดสอบชุดนี้คือ มีค่าความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content validity) สูง เพราะคำที่เอามาทดสอบเป็นคำสำคัญ ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นแบบทดสอบที่ใช้ประโยชน์ ได้กว้างขวาง คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบนี้นำไปคำนวณหา IQ ได้ เนื่องจากแบบทดสอบนี้มีค่าสหสัมพันธ์สูงกับแบบทดสอบ IQ ของบินเน็ต (Stanford – Binet)

4. การเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สอง

4.1 การเรียนรู้ภาษาที่หนึ่ง

นักทฤษฎีหลายคนกล่าวว่า คนเราสามารถเรียนรู้ภาษาได้ เพราะมีความสามารถทางภาษาที่ติดมากับตัวเราตั้งแต่เกิด (Chomsky, 1965) คนเราสามารถเรียนรู้ภาษาแรกได้อย่างง่ายดาย เพราะมีองค์ความรู้ที่อยู่ในจิตใต้สำนึก เกี่ยวกับโครงสร้างของภาษา

การเรียนรู้ภาษาเป็นเรื่องที่ยากมากที่สุดที่เราตระหนักว่าภาษาแต่ละภาษานั้นประกอบด้วย คำหลาย ๆ คำ เป็นแฉก ๆ คำ การศึกษาในเด็กเล็กพบว่า เด็กเล็ก ๆ สามารถเรียนรู้คำใหม่ได้วันละ 5 คำ (Clark, 1983) การเรียนรู้ความหมายของคำเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า เด็กจะต้องผ่านกระบวนการได้มาซึ่งมโนทัศน์จำนวนมาก และเป็นงานที่หนักทีเดียว ลักษณะการเรียนรู้ภาษาแรกนี้ยากกว่าการเรียนรู้ภาษาที่สอง โดยที่ผู้เรียนภาษาที่สองนั้นสามารถที่จะนำเอาการเรียนรู้จากภาษาแรกมาถ่ายโอนความหมายไปยังภาษาอีกภาษาหนึ่งได้ ถึงแม้ว่าการเพิ่มพูนศัพท์หรือการเรียนรู้ศัพท์นั้นเป็นส่วนสำคัญในการเรียนภาษา แต่การเรียนรู้เสียงและการเรียงลำดับของคำในภาษายังซับซ้อนกว่า และต้องใช้เวลาและความพยายามสูงกว่าด้วย

ในการเรียนภาษาที่หนึ่งนั้น เด็กเรียนรู้จากคนรอบข้างด้วย แต่ละประโยคซึ่งเด็กได้ยินจะสัมพันธ์กับกฎทางภาษาหลายกฎร่วมกัน เพื่อกำหนดให้เป็นประโยคนั้น ๆ องค์ประกอบของประโยคจะต้องได้รับการวิเคราะห์และทำความเข้าใจว่าอะไรถูก อะไรผิด ด้วยตัวของเด็กเอง เด็กจะเรียนภาษาแรกได้ดีโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขคำพูดที่ผิด ทั้งทางเสียง ลำดับของคำ และไวยากรณ์ มีหลักฐานทางการวิจัยยืนยันว่าเด็กมีความสามารถที่จะได้มาซึ่งภาษาของตัวเองโดยไม่ต้องมีใครสอน ถ้าภาษานั้นเป็นภาษาแม่ และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีการสื่อสารโต้ตอบอยู่เป็นประจำ และการแก้ไขความผิดพลาดทางการพูดของเด็กเล็กไม่มีผลต่อความเข้าใจทางภาษาที่ถูกต้องของเด็กถ้าเด็กยังอายุไม่ถึง 10 ขวบ ดังที่แมควินนี่ (MacWhinney, 1993) ได้เสนอตัวอย่างเด็กที่ต่อต้านการแก้ไขของผู้ใหญ่ดังนี้

CHILD	Nobody don't like me.
MOTHER	No, say, "Nobody likes me."
CHILD	Nobody don't like me.
(dialogue repeated eight times)	
MOTHER	Now listen carefully, say, "Nobody likes me."
CHILD	Oh! Nobody don't likes me.

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ภาษาที่ 1 หรือภาษาแม่ของเด็กนั้นเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เป็นกระบวนการทำความเข้าใจกับระบบเสียง และกฎเกณฑ์ทางภาษาที่ซับซ้อน มีเพียงเฉพาะคนเราเท่านั้นที่มีความสามารถที่จะทำได้

4.2 การเรียนรู้ภาษาที่สอง

ปัจจุบันการศึกษาเกี่ยวกับการได้มาซึ่งภาษาที่สองของมนุษย์ที่ได้รับความสนใจมาก คือการศึกษาของสตีเฟน คราเชน (Stephen Krashen, 1985 อ้างถึงใน ทักษิณา สมประสงค์, 2539) ซึ่งได้กล่าวถึงสมมุติฐานในการเรียนรู้ภาษาที่สองไว้ สรุปได้ดังนี้

สมมุติฐานเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สองของคนเรามีอยู่ 2 แบบ คือ การรู้ภาษา (Language Acquisition) และการเรียนภาษา (Language Learning)

การรู้ภาษา (Language Acquisition) เป็นวิธีการเรียนรู้ภาษาที่ 2 ที่มีกระบวนการคล้ายคลึงหรือเหมือนกันกับการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งหรือภาษาแม่ คือ เป็นการเรียนรู้ภาษาโดยไม่รู้ตัว การเรียนรู้แบบนี้ผู้เรียนมักไม่รู้ตัวว่าได้เรียนกฎเกณฑ์ทางภาษาแล้ว เพราะไม่มีการเน้นเรื่องกฎเกณฑ์ดังกล่าว แต่ผู้เรียนจะรู้สึกได้ถึงความถูกต้องของภาษา แม้จะไม่ได้เรียนกฎเกณฑ์โดยตรง การเรียนรู้แบบนี้จึงเป็นธรรมชาติ และไม่เป็นทางการ

การเรียนภาษา (Language Learning) เป็นวิธีการเรียนรู้ภาษาที่ 2 ซึ่งเป็นการเรียนอย่างรู้ตัว เป็นการเรียนรู้กฎเกณฑ์ของภาษาเป็นหลัก ซึ่งผู้เรียนมักจะสามารถอธิบายกฎเกณฑ์ของภาษาได้ มีความรู้เกี่ยวกับตัวภาษาที่เรียน แต่ในกระบวนการเรียนด้วยวิธีนี้ ไม่มีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเหมือนในชีวิตประจำวัน จึงเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ

จากการศึกษาเกี่ยวกับเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สองของเด็กดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ถ้าจะพัฒนาการเรียนรู้ทั้งสองภาษาของเด็กจะต้องไม่ทอดทิ้งการเรียนรู้ภาษาใดภาษาหนึ่ง และทั้งสองภาษาต้องได้รับการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน

5. การวัดความสามารถทางภาษาของเด็ก

การวัดความสามารถทางภาษา แบ่งเป็นการวัดความสามารถทางการแสดงออกภาษา ได้แก่ การพูด การเขียน และการใช้ท่าทาง และการวัดการรับรู้และเข้าใจ ซึ่งต้องอาศัยการแสดงออกทางภาษามาประกอบเช่น วัดจากการพูด การอ่านและการเขียน โดยวัดการแสดงออกความ

สามารถทางภาษามาก มุ่งสู่ถึงการใช้ภาษา ทั้งโดยการพูด และการเขียนเป็นสำคัญ ส่วนการใช้ท่าทางมักเป็นเพียงการประกอบคำอธิบาย เพราะสังคมเรายังไม่นิยมให้คนใช้ท่าทางแทนการพูด ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีดังที่ ศรียา - ประภัสร์ นิยมธรรม (2541) รวบรวมไว้เช่น

5.1 การนับจำนวนคำ,จำนวนประโยค และจำนวนคำต่อประโยค โดยนับจำนวนคำที่พูดหรือเขียนในช่วงเวลาที่กำหนดให้ แล้วนำคำพูด หรือข้อเขียนนั้นมานับจำนวนคำ จำนวนประโยค และจำนวนคำต่อประโยคที่ใช้ในการพูด หรือเขียนนั้น ซึ่งจำนวนคำต่อประโยคนั้น แสดงความยาวของประโยคและความซับซ้อนของการใช้ภาษา และสามารถวัดความคล่องในการใช้ภาษาได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน และเด็กที่มีอายุเพิ่มขึ้นมีแนวโน้มจะใช้ประโยคที่ยาวขึ้น

5.2 การวัดความคล่องและการยืดหยุ่นของการใช้ภาษา ถ้อยคำที่เด็กเลือกใช้จะแสดงให้เห็นถึงความคล่องและความยืดหยุ่นในการใช้ภาษา ทำได้โดย หาค่าเฉลี่ยของคำที่ไม่ซ้ำกันกับจำนวนคำที่ใช้ทั้งหมด ถ้าค่าเฉลี่ยยิ่งมากก็ยิ่งมีความคล่องและการยืดหยุ่นในการใช้ภาษามาก และโดยนัยกลับกันถ้าค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนที่ได้มีค่าต่ำก็หมายความว่าความคล่องและความยืดหยุ่นในการใช้ภาษามีน้อยด้วย

$$\text{ค่าเฉลี่ยของความคล่องและการยืดหยุ่น} = \frac{\text{คำที่ไม่ซ้ำ}}{\text{คำที่ใช้ทั้งหมด}}$$

5.3 การวัดความถูกต้องชัดเจนของการใช้ภาษา ทุกภาษาต่างก็มีลักษณะต่างกันไปในด้านโครงสร้างของภาษา เช่นภาษาไทยถิ่นเหนือ มีหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว 20 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายมี 9 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำมี 10 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง สระประสมมี 3 หน่วยเสียง หน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 6 หน่วยเสียง ส่วนภาษาไทยกลางมีหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว 21 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายมี 8 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำมี 11 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง สระประสมมี 3 หน่วยเสียง หน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 5 หน่วยเสียง (สุวรรณา เลียมประวัติ, 2541) การวัดความถูกต้องและความชัดเจนของภาษามักจะดูที่ความผิดพลาดของภาษาที่ใช้ ซึ่งมี 4 ลักษณะ คือ การใช้คำตกหล่น (omission) คือคำที่ควรมีกลับขาดหายไป การเอาคำอื่นมาแทนคำที่ควรใช้ (substitution) การใช้คำฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นและไม่ถูกต้อง (addition) และการเรียงลำดับคำในประโยคผิดที่ (word order) โดยดูว่ามีอัตราของความผิดพลาดเพียงใด

เด็กสองภาษา

1. ความหมายของเด็กสองภาษา

हरररर หนีลวีเชีข (2535), สูจรีค เพีขรขบ (2531), กอรัคอนและบราวน์ (Gordon and Browne, 1993) ได้กล่าวถึงความหมายและสภาวะเด็กสองภาษาไว้ พอสรุปได้ว่า เด็กที่มีภาษาแม่หรือภาษาของเชื้อชาติคนเป็นภาษาแรกที่เด็กเรียนรู้ และต้องมาเรียนภาษาอื่นที่แตกต่างจากภาษาแม่เป็นภาษาที่สอง ซึ่งในประเทศไทย เด็กสองภาษา คือ เด็กที่อาศัยอยู่ตามท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีภาษาเฉพาะของตนเองแตกต่างไปจากภาษาไทยกลาง ซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ ได้แก่ เด็กในภาคเหนือ ซึ่งมีภาษาไทยถิ่นเหนือ เป็นภาษาแม่หรือภาษาแรกที่เด็กเรียนรู้และใช้ที่บ้าน และต้องมาเรียนรู้ภาษาไทยกลาง เป็นภาษาที่สองจากโรงเรียน และสังคมเด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีภาษาไทยถิ่นอีสาน เป็นภาษาแรกที่เรียนรู้และใช้ที่บ้าน และต้องมาเรียนรู้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาที่สองจากโรงเรียนและชุมชน หรือเด็กในภาคใต้ที่มีภาษาไทยถิ่นใต้ เป็นภาษาแรกที่เรียนรู้และใช้ในชุมชนของตน และต้องมาเรียนรู้ภาษาไทยกลาง เป็นภาษาที่สองจากโรงเรียนและสังคม เป็นต้น ซึ่งเด็กดังกล่าวอยู่ในสภาวะที่ต้องรับรู้สองภาษาระหว่างช่วงต้นของชีวิต ต้องเรียนรู้ที่จะทำความเข้าใจและสร้างลักษณะของแต่ละภาษาเพื่อพัฒนาการสื่อสารสองระบบของตนเองให้สามารถพูดภาษาได้สองภาษาในขณะเดียวกัน

2. บริบททางภาษาของเด็กในภาคเหนือ

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าท้องถิ่นภาคเหนือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวระดับประเทศ และมีชนกลุ่มน้อยหลากหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ ซึ่งทำให้เด็กในภาคเหนือมีความหลากหลายทางภาษาตามไปด้วย จากการเก็บข้อมูลพื้นฐานและแสวงหากลุ่มตัวอย่างประชากรสำหรับงานวิจัยนี้ พบว่าปัจจุบันท้องถิ่นภาคเหนือ มีความหลากหลายทางภาษาในเกือบทุก ๆ ท้องที่ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพเศรษฐกิจ และสังคม จึงมีผลให้บริบททางภาษา ซึ่งผูกพันกับสิ่งต่อไปนี้ ได้แก่ เพศ, วัยอายุ, ชนชั้น, การศึกษา, อาชีพ, ชาติพันธุ์, ถิ่นที่อยู่อาศัย, ถิ่นการพูดเฉพาะตัว และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยซึ่งอธิบายได้ดังนี้

2.1 เพศกับภาษา

มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศ กับการพัฒนาภาษาหลายด้าน ซึ่งผลการศึกษา แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่พบว่าเด็กหญิงมีการพัฒนาภาษาสูงกว่าเด็กชายอาจเป็นเพราะว่าเด็กหญิงจะเลียนแบบบทบาทต่าง ๆ รวมทั้งการพูดจากแม่ ซึ่งผู้ปกครองของเด็กท้องถิ่นเหนือส่วนใหญ่แม่หรือเพศหญิงเป็นผู้มีบทบาทในการเลี้ยงดูหรือคลุกคลีกับลูกสูงกว่าพ่อ ทำให้เด็กหญิงมีโอกาสเลียนแบบบทบาทต่าง ๆ และการพูดจากแม่มากกว่าเด็กชายซึ่งจะ

เขียนแบบจากพ่อ นอกจากนี้ของเล่นของเด็กหญิงมีส่วนช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าทางภาษาอีกด้วย เช่น ตุ๊กตา อุปกรณ์การประกอบอาหาร เป็นต้น ขณะเล่นเด็กก็จะใช้คำพูดที่เคยได้ยินจากแม่พูดไปด้วย ส่วนของเล่นเด็กชายมักไม่ส่งเสริมการพูดเช่น รถยนต์ หุ่นยนต์ เป็นต้น เวลาเล่นเด็กชายจะส่งเสียงตามเสียงของเล่นมากกว่า และกิจกรรมการเล่นส่วนใหญ่จะเป็นการแสดงความเป็นผู้ชายหรือใช้กำลังได้แก่ การเล่นปีนป่าย การต่อสู้ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะมีโอกาสการใช้คำพูดน้อยกว่ากิจกรรมของเด็กหญิง สำหรับผลการศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งพบว่าเด็กหญิงและเด็กชายมีการพัฒนาภาษาไม่แตกต่างกัน กลุ่มนี้เชื่อว่าความแตกต่างในการเรียนรู้ภาษาของเด็กหญิงและเด็กชายมีแนวโน้มจะลดลง โดยเฉพาะเมื่อเด็กอายุมากขึ้น เพราะความเจริญด้านเทคโนโลยีของการสื่อสาร เช่น ความเจริญด้านเทคนิคการเผยแพร่ภาพทางโทรทัศน์ อุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ การพัฒนารูปแบบการสอนในชั้นเรียน เป็นต้น จะส่งผลให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ภาษามากขึ้น และเท่าเทียมกัน

ในภาคเหนือมีลักษณะการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเพศดังนี้

1) มีสรรพนามบ่งเพศชัดเจน เช่น บ่งเพศหญิง : เจ้า ข้าเจ้า อีพี่ อีป้า แม่ นาย แม่เฒ่า แม่ฮู้ย อีน้อง อีนาย ย่าเฒ่า ฯลฯ บ่งเพศชาย : อ้าย อีพ่อ พ่อ นาย พ่อฮู้ย ไอ่หน้อย ไอ่หล้า บ่าฮ้าย บ่านาย พ่อมัน ฯลฯ

2) มีการบอกเพศของนามบางคำ โดยใช้ คำว่า พ่อ แม่ ย่า ปู่ อ้าย ทิด หนาน น้อย ฯลฯ เติมเข้าไปเช่น พ่อปิ่น แม่จัน ย่าเฒ่า ปู่ลุง อ้ายบ่าว ทิดมี หนานคำ น้อยจุง

3) มีคำเครือญาติบ่งเพศชัดเจน เช่น พ่อ แม่ ลุง ป้า อ้าย ย่า ปู่

4) มีคำลงท้ายบ่งเพศ เช่น “เจ้า” จะบ่งเพศหญิงที่สุภาพ และมีคำลงท้ายบ่งเพศชายที่สุภาพ คือ “คับ” นอกจากนี้ยังมีคำลงท้ายที่บ่งความไม่สุภาพของเพศที่ใช้ เช่น หวะ วะ บ๊ะ โวย

5) เพศหญิงนิยมใช้คำซ้ำเปลี่ยนเสียงเป็นวรรณยุกต์ตรี ซึ่งเพศชายไม่นิยมใช้ เช่น ง้ำงาม ม้วนม่วน น่าฮักน่าฮัก หละฮ้อนหละฮ้อน

6) มีคำวิเศษณ์ใช้เฉพาะเพศ เช่น งาม มักใช้บ่งเพศหญิง ในคำว่า งามพีลี้ งามเปอะเลอะ งามนิกแก นอกจากนั้นยังมีคำที่มักใช้หมายถึงเพศหญิง เช่น เฮาะ ๆ แสะ ๆ (ระริกกระรี่) ฮ้อยล้อย (งานสมส่วน) เมอะมะ (อ้วนผละ)

7) การตั้งชื่อของชาวไทยถิ่นเหนือ มักจะบ่งเพศโดยนัย เช่น ชื่อสำหรับผู้ชาย เช่น ปู้ด ปิ่น กูย คำ จัน จ้อก เถาะ ปู่ ต้อ แอ้ง หมิ่นหนู เบ็ง หลุ่ม ชื่อสำหรับผู้หญิง เช่น คำเอื้อย บัวผัด เอื้อง แสงหล้า นวล หน้อย แก้วมา สายคำ ลูندا ฟองจันทร์ หรือแม้แต่ชื่อสร้อย หรือสร้อยชื่อซึ่งเป็นคำที่นำมาต่อเติมเสริมหน้าหลังของชื่อ เพื่อให้มีลักษณะต่างไปจากคนอื่นหรือเพื่อล้อเล่นก็ตาม ก็ยังบ่งเพศโดยนัยได้ ทั้งนี้สร้อยชื่อนักเอาชื่อพ่อแม่มาตั้งมาเติม เช่น

ปูหมื่นจ๊อก ข่ามจ๊อก ใจเต้ แก้วทา มาปู อ้ายแก้วโขงโล่ง ฉาเอ็น ฉาแดง สุกมัน เป็นต้น

8) ผู้หญิงมักใช้คำซ้ำ 4 พยางค์ซึ่งคำเหล่านี้ใช้เป็นคำขยายเช่น ดังข้างหลัง
 ข้องหล้อง (เสียงกระดิ่งรดดิ่ง) เยี่ยะจิ ๆ เจาะ ๆ (ทำเล็ก ๆ น้อย) ลายอะลิดชิดช็อด (ลายจุ่มจุ่ม)
 นักล้านักเหลือ (มากมาย) เป็นต้น

9) เพศชายมักใช้คำบริภาษ คำแข่งมากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้คำบริภาษ คำแข่ง
 เป็นสิ่งที่แสดงความเป็นชาย แต่เพศหญิงก็ใช้บ้างในอารมณ์ที่โกรธ โมโห เช่น วอกของต่อ (สับ
 ปรับกลับกลอก) วอก 32 ตัว (ปลิ้นปล้อน) ง่าวไป้ง่าวง่าว (ช่างไม่รู้อะไรเลย) สันคานง่าว
 (โง่เป็นสันคาน) เป็นต้น

2.2 วัยอายุกับภาษา

การพัฒนาภาษาและการพูดเริ่มต้นที่อายุใกล้เคียงกันระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชาย
 ซึ่งการพัฒนาภาษาจะมีมากขึ้นตามอายุ เพราะเมื่ออายุมากขึ้นจะมีโอกาสพบปะพูดคุยและเพิ่มพูน
 ประสบการณ์มากขึ้น จึงทำให้พัฒนาการภาษาและการพูดเพิ่มขึ้นไปด้วย โดยเฉพาะช่วงที่เด็กเริ่ม
 เข้าโรงเรียนเด็กจะมีความก้าวหน้าทางภาษาและการพูดขึ้นมาก เพราะเด็กได้รับประสบการณ์ใหม่
 ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมแต่อย่างไรก็ตามสังคมภาคเหนือก็ให้ความสำคัญในเรื่องการใช้ภาษา
 กับวัยอายุ โดยผู้น้อยต้องเคารพผู้ใหญ่ ใครเป็นพี่ ใครเป็นน้อง ใครแก่กว่าก็เรียก “แม่ฮื้อฮื้อฮื้อฮื้อ”
 หรือใครเด็กที่ ก็เรียก “อีหล้า” หรือ วัลไล่เดียวกัน ก็เรียกว่า “มัน” พ่อมัน แม่มัน เป็นต้น วัลใน
 แนวคิดของนักภาษาศาสตร์ เชิงสังคม แบ่งเป็น วัลเด็ก วัลรุ่น วัลผู้ใหญ่ และ วัลชรา หรืออาจ
 ใช้เกณฑ์การสื่อสารโดยกำหนดเอาผู้พูดเป็นหลัก ก็จะได้ว่า ก) อายุไล่เลี่ยกับเรา หรือรุ่นเดียวกับ
 เรา ข) อายุอ่อนหรืออายุน้อยกว่าเรา หรือเด็กกว่าเรา และ ค) อายุแก่หรืออายุมากกว่าเรา

ในท้องถิ่นภาคเหนืออาจบ่งชี้ได้ว่า ชุมชนนั้น ๆ มีวัยอายุที่แตกต่างกัน กำลัง
 สนทนากันอยู่ โดยพิจารณาภาษาเป็นเกณฑ์ พอสรุปได้ดังนี้

1) สังเกตจากคำเรียกเครือญาติที่มีนัยบ่งว่าอายุจะต่างกัน เช่น ฮื้อฮื้อ มีอายุมาก
 กว่า ลูกหล้า, อ้าย หรือ พี่ มีอายุมากกว่า น้อง, พ่อมอนแม่มอน มีอายุมากกว่า ลูกบ่าว,
 หลานชาย มีอายุไล่เลี่ยกับ หลานหญิง

2) สังเกตจากคำสรรพนามที่ใช้หมายถึงผู้พูด หมายถึงผู้ฟังหรือพาดพิงถึง
 อีกคนหนึ่งเช่น ฮื้อฮื้อ จะบ่งบอกถึงวัลชรา หล้า จะบ่งบอกตั้งแต่วัลเด็กถึงวัลหนุ่มสาว เป็นต้น

3) สังเกตจากคำลงท้ายคือในวัลไล่เลี่ยกันและสนิทสนมกันก็จะใช้คำลงท้าย
 เช่น วะ กอ โวย เว่ ปะ ถ้าผู้ฟังมีอายุน้อยกว่า ก็จะใช้ กะ เฮ้ย ปะ เป็นต้น แต่ถ้าผู้ฟัง มีอายุ
 มากกว่าและมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้พูดก็จะใช้คำว่า คับ เจ้า เป็นต้น

4) สังกัดจากสร้อยชื่อและฉายานาม สร้อยชื่อเป็นการตั้งฉายานาม (สมญา นาม) หรือตั้งชื่อใหม่ให้แก่ผู้ที่ถูกตั้งโดยมุ่งหวังเพื่อล้อเลียนหรือเพื่อแยกความแตกต่างจากคน อื่น ๆ สร้อยชื่อเป็นลักษณะเด่นของคนเมืองมาแต่โบราณ ไม่ว่าจะป็นชนกลุ่มใหญ่หรือชนกลุ่ม เล็ก ๆ จะใช้อยู่ในวัยไล่เลี่ยกันมากที่สุด เช่น เดียวกับคนเมืองปัจจุบันรุ่นหนุ่มสาว หรือวัยรุ่นจะมี การตั้งฉายามากที่สุด เช่น

สร้อยชื่อของคนบ้านแม่ตะมาน

ชาย	บ่าแก้วแมว	:	คนที่ป็นคันไม้เก่ง, คล่องแคล่ว
	บ่าแก้วป้อม	:	คนที่พุ่งยื่น
หญิง	อิดีอั้ง	:	หญิงที่อ้วน
	อิดีคุ่น	:	หญิงที่ชอบกินคุ่น

5) สังกัดจากสำนวนเปรียบเทียบ เช่น “ เขี้ยวปอว่า” เป็นสำนวน หมายถึง ผู้ที่ฟันไม่เหลือแล้ว เป็นนัยให้รู้ว่าผู้นั้นมีอายุมาก “ จูหมาหน้อยขึ้นคอก” เป็นสำนวน หมายถึง หลอกเด็ก เป็นนัยให้รู้ว่าผู้นั้นมีอายุน้อย

2.3 ชั้นฐานะ การศึกษา และอาชีพกับภาษา

ชั้นทางสังคม (social class) ฐานะ (status) การศึกษาและอาชีพนั้นมีความ เกี่ยวข้องกันมาก อันจะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นบทบาทและการใช้ภาษาของแต่ละคนในชุมชนนั้น ๆ แตกต่างกันได้ดังนี้

1) ชั้นทางสังคม

กลุ่มคนต่างผิวต่างเชื้อชาติต่างเผ่าพันธุ์มักจะถูกให้ระดับอยู่สูงต่ำต่างกันไป ด้วยฐานะในสังคมที่ถูกกำหนดขึ้น ความต่างระดับของชั้นทางสังคมนี้ก่อให้เกิดการใช้ภาษาที่ แตกต่างกันด้วยเช่น หากชนกลุ่มใหญ่ในชุมชนเป็นคนพื้นเมืองเหนือ ภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่ก็จะเป็น ภาษาไทยถิ่นเหนือ ผู้ที่เป็นชนกลุ่มน้อยของชุมชนก็ต้องพยายามปรับการใช้ภาษาของตนให้ สื่อสารกับคนหมู่มากได้ แต่อย่างไรก็ตามคนในชุมชนนั้นก็ยังมีภาษาย่อยในท้องถิ่นหลากหลายไป ตามชั้นของชนกลุ่มต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นๆ

2) ฐานะ

ฐานะหรือสถานภาพของบุคคลในสังคม คือ ฐานะตำแหน่งที่บุคคลได้จาก การปฏิบัติตามบทบาทนั้น เมื่อเทียบกับฐานะตำแหน่งของผู้อื่นตามบทบาทดังกล่าว ในท้องถิ่น ภาคเหนือ ความแตกต่างด้านฐานะ จากการยอมรับของคนส่วนใหญ่และการมีอิทธิพลในชุมชน เป็นเกณฑ์ การใช้ภาษาของคนต่างฐานะก็จะแตกต่างกัน เช่น เด็กที่เป็นลูกของคนที่มีฐานะและ อิทธิพลมากในชุมชนเช่นลูกกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีแนวโน้มจะใช้ภาษาข่มขู่ ก้าวร้าว มากกว่าเด็ก ที่เป็นลูกของลูกบ้าน เป็นต้น

3) การศึกษา

การที่เราไม่อาจกำหนดชั้นและฐานะของคนเมือง (คนไทยถิ่นเหนือ) ในปัจจุบันได้ตายตัวเหมือนเมื่อก่อนเพราะคนมีการศึกษาเพิ่มขึ้น และมีทัศนคติที่คิดต่อการเล่าเรียนว่าเรียนสูงเท่าไรก็ยังมีอำนาจ มีเงิน และมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีมากขึ้นเท่านั้น คนเมืองรุ่นใหม่จึงหันมาเล่าเรียนกันเพื่อได้ไปสู่ชั้นและฐานะที่สูงกว่า ด้วยความเชื่อที่ว่าการศึกษาเป็นเครื่องเปลี่ยนฐานะคน และส่งผลไปสู่การเลือกอาชีพที่ดีกว่า นอกจากนี้คนที่มีการศึกษามีแนวโน้มจะใช้ภาษาในลักษณะที่กว้างขวางและหลากหลายได้มากกว่าคนที่มีการศึกษาน้อย เช่นเดียวกับเด็กที่ได้เข้าโรงเรียน การใช้ภาษาก็จะพัฒนามากขึ้น เด็กวัยอนุบาล โดยเฉพาะอนุบาล 1 เป็นเด็กที่เพิ่งก้าวเข้าสู่การเรียนรู้ภาษาที่สองอย่างเป็นระบบ ประกอบกับพัฒนาการตามวัยของเด็กกำลังเจริญเติบโตเต็มที่ พัฒนาการทางภาษาของเด็กจึงก้าวหน้าอย่างเห็นได้ชัดจากการเรียนรู้ภาษาในโรงเรียน

4) อาชีพ

ดังได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาสูงทำให้มีสิทธิ มีโอกาสเลือกอาชีพได้ตั้งใจหมาย เป็นผลให้คนมีทัศนคติว่าอาชีพบางอาชีพมีศักดิ์ศรีสูงกว่า อย่างเช่นเป็นวิศวกรก็ย่อมจะมีศักดิ์ศรีดีกว่าอาชีพเป็นช่างต่าง ๆ เป็นต้น อาชีพ เป็นเรื่องชี้ให้เห็นถึงการใช้ภาษาที่ต่างกันอย่างน้อยที่สุดได้แก่ การใช้ศัพท์เฉพาะ (technical term) แต่ละอาชีพ เป็นต้น ผู้มีอาชีพดีมักจะมีระวังในการใช้ภาษาที่ถูกต้องให้ได้มาตรฐานมากกว่า เพราะมีโอกาสใช้ภาษาเป็นทางการมากกว่า หรือพยายามระวังเรื่องความสุภาพ โดยไม่ใช้คำที่จะเข้าข่ายคำบริภาษ คำสบถสาบาน หรือคำหยาบถ่าจ่าเป็นจริง ๆ ก็จะเลี่ยงไปใช้คำอื่นแทนโดยถือว่าคำที่ไม่ดีดังกล่าวเป็นคำต้องห้ามในอาชีพของคน ในขณะที่เด็กที่ธรรมดา ๆ ชาวไร่ ก็ย่อมต้องระมัดระวังคำพูดของตน เมื่อต้องพูดกับครูบาอาจารย์ หรือข้าราชการ เป็นต้น และ เด็ก ๆ ก็ได้รับอิทธิพลการใช้ภาษาตามอาชีพของพ่อแม่ผู้ปกครองของตนเอง เช่น เด็กที่เป็นลูกพ่อค้าแม่ค้า ก็จะนำภาษาของพ่อแม่มาใช้เวลาเล่นบทบาทสมมุติกับเพื่อน เป็นต้น

2.4 ขาดสัมพันธ์กับภาษา

ขาดสัมพันธ์เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการใช้ภาษาข้อยในชุมชนที่มีคนกลุ่มใหญ่อยู่ ในภาคเหนือชนกลุ่มใหญ่คือ กลุ่มคนเมือง (คนไทยถิ่นเหนือ) ส่วนชนกลุ่มน้อยคือ ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ หรือคนต่างถิ่นที่อพยพมาอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน ทำให้ชุมชนนั้น ๆ เกิดความหลากหลายทางภาษา และยังสามารถเกิดการปนภาษา (code mixing) ขึ้นระหว่างภาษาของชนกลุ่มน้อยกับภาษาของชนกลุ่มใหญ่ เช่น การปนภาษาไทยกลางกับภาษาไทยถิ่นเหนือ (คำเมือง) ในกลุ่มชาวเหนือรุ่นปัจจุบัน คือ มีการนำศัพท์ภาษาไทยกลางมาใช้ในคำเมือง (ภาษาไทยถิ่นเหนือ) หรือเปลี่ยนสำเนียงภาษาไทยถิ่นเหนือให้ไปคล้ายกับภาษาไทยกลางจนเป็นภาษาลูกผสมขึ้น บางทีมีการยืมคำภาษาไทยกลางหรือภาษาต่างประเทศมาใช้ปนกันจนทำให้คำเดิมไม่ค่อยได้ใช้

อย่างเช่นคำ 4 พยางค์ ซึ่งเป็นสำนวนท้องถิ่นภาคเหนือ ตลอดจนธรรมเนียมนิยมในการตั้งชื่อแบบไทยเองก็เปลี่ยนไป จะขอยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

1) จากการตั้งชื่อคำพยางค์เดียวก็เป็นคำหลายพยางค์ตามแนวโน้มของภาษาไทยกลาง เช่น คำพยางค์เดียวของคนรุ่นอายุมาก : รุ่ง หล้า แก้ว จันทร์ ปวง จิ้น และคำหลายพยางค์ของคนรุ่นอายุน้อย : คุษฎี อิศรา มนัส คณิศ

2) นำศัพท์ไทยกลางเข้าไปปะปน หรือใช้แทนที่ภาษาไทยถิ่นเหนือ เช่น อวูรมิคม เดิมเรียก พ้า ปัจจุบันเรียกทั้ง พ้า ซึ่งหมายถึงอวูรมิคมขนาดใหญ่ และมีค ซึ่งหมายถึงอวูรมิคมขนาดเล็ก, ไม้ที่ใช้ปักกวาดได้ เดิมเรียกว่า ไม้ยู ปัจจุบันเรียกทั้ง ไม้ยู และ ไม้กวาด หรือภาษาคนที่ใส่ของทำด้วยไม้ไผ่ เดิมเรียกว่า ซ้า ปัจจุบันเรียกทั้ง ซ้า และ ตะกร้า

3) นำศัพท์ภาษาต่างประเทศเข้าไปปะปน เช่น พ้าเหลด มาจากคำว่า สแตนเลส ในภาษาอังกฤษ และจานพลาสติก มาจากคำว่า พลาสติก ในภาษาอังกฤษ

4) การใช้คำ 4 พยางค์ ซึ่งเป็นสำนวนเฉพาะท้องถิ่น ปัจจุบันบางคนไม่รู้จักและไม่เคยได้ยินกัน เพราะ คนรุ่นปัจจุบันไม่ค่อยนิยมพูด เช่น อยู่ดีกินดี (อยู่สบายทานอาหารอร่อย) ถนนหนทาง (ถนนหนทาง) วันหน้าวันวาน (วันหน้าวันหลัง) ของขบของกิน (อาหารขบเคี้ยว) ปิ่นเม็บบิ้น ไซ้ (เป็น ไซ้ไม้สบาย) ไซ้นำป่าด้าง (เรือสวนไร่นา) ผู้รู้ผู้หลัก (ผู้รู้ผู้นำ) ปากได้ว่าปิ่น (พูกเก่ง) ฯลฯ

ชนกลุ่มน้อยในท้องถิ่นภาคเหนือซึ่งหมายถึงชาวเขาเผ่าต่างๆ ที่มีภาษาถิ่นเฉพาะของตนเอง เดิมทีมักตั้งรกรากถิ่นฐานในเขตของตน โดยกระจายอยู่เป็นหย่อมบ้านตามภูเขาห่างไกลจากชุมชนของคนกลุ่มใหญ่ ซึ่งหมายถึงคนส่วนใหญ่ของท้องถิ่นที่ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือเป็นหลักในการสื่อสาร แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม ชนกลุ่มใหญ่ในท้องถิ่นต้องการแรงงานราคาถูกทำให้ชนกลุ่มน้อยเผ่าต่าง ๆ ในชุมชนใกล้เคียงมีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ร่วมกับคนกลุ่มใหญ่ในท้องถิ่นมากขึ้น ลูกหลานของชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ต้องปรับตัวและเรียนรู้การใช้ภาษาของตนเองเป็นภาษาที่หนึ่ง ภาษาไทยถิ่นเหนือซึ่งเป็นภาษาของคนกลุ่มใหญ่เป็นภาษาที่สอง และเมื่อเข้าโรงเรียนก็เรียนรู้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาที่สาม ภาษาที่คนเหล่านี้ใช้มีลักษณะเป็นภาษาลูกผสม คือมีการผสมผสานภาษาหรือใช้ภาษาในลักษณะของการสลับภาษาหรือ การปนภาษานั้นเอง นับว่าเป็นการเรียนรู้ภาษาที่น่าศึกษาไม่น้อย

2.5 ถิ่นที่อยู่อาศัยกับภาษา

ถิ่นที่อยู่อาศัยมีผลให้เกิดภาษาย่อยที่หลากหลายกันไป เนื่องจากเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนใช้ภาษาต่างกันเพราะแต่ละท้องถิ่นจะมีสำเนียงและภาษาย่อยเฉพาะในเขตพื้นที่ของตน หากแบ่งถิ่นที่อยู่อาศัยตามแผนที่ภาษา (language map) จะพบว่าในอาณาเขตเดียวกัน ถ้ามีคนสองเชื้อชาติอาศัยอยู่ จะมีสองภาษาย่อยในเขตพื้นที่นั้นและอาจเกิดอีก หนึ่งภาษาย่อยตามมาคือ

ภาษาถูกผสมระหว่างสองภาษาย่อยดังกล่าว ถ้าพิจารณาเฉพาะภายในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งของภาคเหนืออาจแบ่งพื้นที่ได้สองลักษณะตามชุมชนภาษาคือ ชุมชนภาษาในเมือง กับ ชุมชนภาษานอกเมือง

ชุมชนภาษาในเมือง เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของคนจำนวนมากต่างเผ่าต่างเชื้อชาติ และที่สำคัญมีภาษาย่อยหลายภาษาที่สำคัญคือ ภาษาไทยกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือหรือคำเมือง ภาษาของคนกลุ่มน้อย และภาษาต่างประเทศ และแต่ละภาษาก็อาจแบ่งย่อยไปได้อีก อาจเป็นภาษาเพื่อสื่อสาร ภาษาธุรกิจ หรือภาษาเฉพาะกิจ เช่น ชุมชนภาษาในเมืองเชียงใหม่ เป็นต้น

ส่วนชุมชนภาษานอกเมืองนั้นเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของคนจำนวนน้อย อาจมีเชื้อชาติเดียวและที่สำคัญมีจำนวนภาษาที่ใช้น้อยมากเมื่อเทียบกับชุมชนภาษาในเมือง คือมีเพียงภาษาไทยกลางกับภาษาคำเมืองเท่านั้นหรืออาจมีภาษาของชนกลุ่มน้อยอยู่บ้างไม่มาก เช่น ชุมชนภาษาบ้านธิ อำเภอสารภี จังหวัดลำพูน จะมีภาษาอยู่ 2 ภาษาย่อย คือ ภาษาคำเมืองกับภาษาของ เป็นต้น

2.6 ลีลาการพูดเฉพาะตัวกับภาษา

แต่ละคนก็จะมีลีลาการพูดที่แตกต่างไปจากคนอื่นเป็นลักษณะเฉพาะตัวไม่เหมือนใครซึ่งได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก โดยเด็กหญิงจะมีลีลาการพูดที่เนิ่นนานมีมโนวลใช้ถ้อยคำค่อนข้างถูก ไวยากรณ์ เป็นแบบฉบับของผู้อื่นได้ แต่ในขณะที่เดียวกัน ถ้ามีการแสดงอารมณ์ต่างไปจากปกติเช่น โกรธ หวง ลักษณะลีลาการพูดก็จะเปลี่ยนไปด้วย เช่น มีการใช้คำที่บอกการประชดประชัน การใช้คำที่บอกการดูถูกเหยียดหยาม การใช้คำที่บอกการถากถางหรือการใช้คำที่บอกการออกอื้อน เป็นต้น ตรงกันข้ามกับเด็กชาย ลีลาการพูดมักจะไม่ระวังการใช้คำ เช่น จะใช้คำตลกคะนอง หรือหยาบคาย เป็นกันเองกับคนอื่นได้ง่าย หรือบางที่ใช้คำค่อนข้างจะข่มขู่ผู้อื่น หรือถากถางเยาะเย้ย เหยียดหยามคนอื่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของการใช้ภาษาด้วย ถ้าผู้ชายคนใดใช้ลีลานุ่มนวลค่อนข้างถูกไวยากรณ์มักถูกมองว่าเป็นผู้ชายประเภทกระเทยไป จึงเห็นบ่อยๆ ในกลุ่มเพศชายวัยไล่เลี่ยกัน ลีลาการพูดมักเอะอะโผงผางเป็นส่วนมาก

2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับภาษา

สังคมกำหนดให้คนอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีความสัมพันธ์กันด้วยกติกาที่ให้ทุกคนมีบทบาทมีสิทธิ และมีหน้าที่ตามความจำเป็นของงานภายในบทบาทนั้น ๆ ดังนั้นบทบาทจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีความสัมพันธ์ระหว่างคนอย่างน้อย 2 คนเรียกว่า บทบาทคู่ เช่น พ่อมีบทบาทคู่กับลูก สามีมีบทบาทคู่กับภรรยา หรือ ตำรวจก็มีบทบาทคู่กับผู้ร้าย เป็นต้น แต่ละคนมีบทบาทมากกว่าหนึ่ง ขึ้นอยู่กับว่าเขาต้องสนทนาคิดต่อกับคนจำนวนมาคนน้อยเพียงไร เช่น คำเอื้อย แห่งหมู่บ้านสันจกปก อยู่บ้านมีบทบาทเป็นแม่ หรือเป็นภรรยาของอ้ายแก้ว ไปตลาดเพื่อขายของ ก็มี

บทบาทเป็นแม่ค้า พอเลิกงานไปประชุมกลุ่มสตรีก้าวหน้าก็มีบทบาทเป็นประธานสตรี เป็นต้น เด็ก ๆ เอง ก็มีบทบาทของตนเอง เช่นอยู่ที่บ้านมีบทบาทเป็นลูก เป็นหลาน เป็นพี่ หรือน้อง พามาโรงเรียนมีบทบาทเป็นนักเรียน เป็นหัวหน้าชั้น เวลาสนทนากับคู่บทบาทยุติของใคร เช่น สนทนากับเพื่อน สนทนากับครู ก็ต้องเรียนรู้ที่จะใช้ภาษาที่เหมาะสม

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในกลุ่ม อาจมีลักษณะแตกต่างกันไป ถ้าเป็นสถาบันครอบครัวและเครือข่ายมีความผูกพันกันแน่นเหนียว มีความสนิทสนมกันเองมากกว่าการเข้ากลุ่มสถาบันเศรษฐกิจแต่ในขณะเดียวกันบางกลุ่มต้องมีระเบียบเคร่งครัด ต้องมีความเป็นทางการมาก คนในกลุ่มนั้นจึงไม่ค่อยสนิทกันเท่าไร พร้อมกันนั้นการเคารพนับถือผู้อาวุโสย่อมเป็นไปได้พอสมควร มากกว่ากลุ่มที่สนิทกันมากที่สุด เช่น กลุ่มเพื่อนๆ รุ่นราวคราวเดียวกัน เป็นต้น

ลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวที่ปรากฏขึ้นในกลุ่มแต่ละกลุ่มนั้น เราสังเกตเห็นได้ไม่ยากเลยจากภาษาที่เขาใช้กันอยู่ในแต่ละกลุ่มนั่นเอง บางกลุ่มใช้ภาษาก่อนข้างเป็นทางการมาก แต่อีกกลุ่มกลับใช้ภาษาเป็นกันเองอย่างสนิทสนม เป็นต้น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในแต่ละกลุ่มซึ่งสังเกตได้จากภาษานั้น อาจสรุปได้ดังนี้

1) ความสนิทสนมและความสุภาพ

แต่ละคนมีความสนิทสนมต่างกันไป บางคนสนิทกับคนนั้นมากกว่าสนิทกับอีกคนเราสังเกตว่าใครสนิทกับใครมากกว่ากันได้จากภาษาที่เขาใช้ และในขณะเดียวกันนั้นจะสังเกตเห็นว่า บางคนพูดจาไม่ค่อยสุภาพ หรือบางทีทั้งกลุ่มก็ใช้ภาษาไม่ไพเราะหูเอาเสียเลย ต่างกับอีกกลุ่มหนึ่งค่อนข้างใช้ภาษาสุภาพ แต่ดูที่ท่าแล้วแต่ละคนไม่ค่อยจะสนิทกันเท่าไรเราก็ยังคงสังเกตได้อีกเช่นกันจากภาษาที่เขาใช้ นักภาษาศาสตร์เชิงสังคมสามารถบอกได้ว่ากลุ่มใดใช้ภาษาสนิท หรือกลุ่มใดใช้ภาษาสุภาพ ดังจะนำมากล่าวไว้พอสรุปได้คือ

1.1) ผู้ใช้ภาษาที่มีความสนิทสนมเป็นกันเองมากเท่าไรก็ยิ่งใช้ภาษาแสดงความเปิดเผย ค่อนข้างไม่สุภาพมากขึ้นเท่านั้น ในทางกลับกันถ้าบุคคลไม่ค่อยสนิทกันก็จะใช้ภาษาที่ค่อนข้างจะสุภาพมากกว่า

1.2) ผู้ชายมักใช้ภาษาไม่สุภาพแสดงความสนิทสนม ด้วยสังคมกำหนดไว้ว่า ผู้หญิงจะต้องสุภาพเรียบร้อย ไม่เอะอะมะเทิง หรือมีงมาพาโว

1.3) คนที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อนมักใช้คำแสดงเครือญาติเพื่อให้เกิดความสนิทสนมยิ่งขึ้น เช่น เรียก ป้า เรียก ป๊า เรียก อู๋ ในสถานการณ์ของการซื้อขาย

1.4) ลักษณะที่แสดงถึงความสนิท และความไม่สุภาพ จะปรากฏอยู่ที่ใช้คำสรรพนาม คำลงท้าย คำกริยา คำอุทาน ใช้คำพุ่มเพ็ช ยึดขาด เอ็นเอ๋อ ใช้คำสองแง่สองมุม ใช้คำคะนอง ใช้คำหยาบคาย คำบริภาษ คำย่อ หรือการใช้ภาษาล้อเล่น การเล่นภาษา การเล่น

คำเล่นสำนวน ตลอดจนภาษาขบขันตลกคะนอง หรือแม้การตั้งฉายาหรือสร้อยชื่อ ตัวอย่าง เช่น คิง ฮา เป็นสรรพนามในภาษาล้านนาที่แสดงความสนิทค่อนข้างไม่สุภาพ หรือ คำกริยาที่ว่า สูดเน่า ฮากไ้ ฮากเลือด หรือคำลงท้าย เช่น บะ วะ ฯลฯ รวมทั้งคำบริภาษ เช่น วอก ง่าว เซอะ ห่าปึกห่ากิน ห่ากินดับ สลิดคก ฯลฯ หรือแม้แต่สร้อยชื่อ เช่น บัวแก้วโค้งโล่ง ลุงห้าเฮ้น ก็ถือว่าเป็นภาษาสนิทใช้เฉพาะกลุ่มซึ่งค่อนข้างจะไม่สุภาพ

2) ความเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ภาษาที่ใช้กันในแต่ละกลุ่ม มีลักษณะแตกต่างกันเป็นระดับ มีทั้งที่เป็นทางการมาก ค่อนข้างเป็นทางการ ภาษาที่ไม่ค่อยเป็นทางการและภาษาที่ไม่เป็นทางการเลย ถ้าคนในกลุ่มใช้ภาษาตามระเบียบแบบแผน ใช้คำถูกต้อง ใช้ประโยคถูกไวยากรณ์ ไม่แสดงความรู้สึก หรือความสนิทสนมกันเลย ภาษาก็จะมีลักษณะเป็นทางการมาก ถ้าหากคนในกลุ่มไม่ค่อยเคร่งครัดต่อระเบียบแบบแผนใช้คำที่แสดงความรู้สึกส่วนตัว หรือแสดงความสนิทสนมภาษาก็จะมีลักษณะเป็นทางการน้อยลง

ในท้องถิ่นภาคเหนือถ้าเป็นชุมชนนอกเมือง ยังมีการใช้ภาษาคำเมืองอย่างเป็นทางการได้ เช่น ในงานพิธีกรรมต่าง ๆ หรือเวลาตุ้เจ้า (พระสงฆ์) ให้ศีลให้พร หรือในโอกาสที่ต้องใช้ภาษาเป็นพิธีมงคล เช่น กล่าวอวยพรคู่บ่าวสาว ขึ้นบ้านใหม่ และบางทีมีการใช้ภาษาไทยกลางสลับกันไปด้วย เท่าที่สังเกตพบว่าการใช้ถ้อยคำ รูปประโยค ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการไม่แตกต่างกันเลย แต่มีองค์ประกอบอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือภาษามาทำให้เกิดทางการขึ้น เช่น การใช้น้ำเสียง ที่ค่อนข้างเคร่งขรึมหนักแน่น เสียงทุ้มกว่าปกติเมื่อพูดคุยกันธรรมดา ตลอดจนลักษณะการวางมือวางไม้ค่อนข้างเกร็ง แต่ส่วนใหญ่จะพยายามพูดให้ทุกคนหัวเราะ เพื่อคลายความเครียดและเกร็ง เป็นต้น และหลาย ๆ คนตอบว่า ภาษาไทยกลางเป็นภาษาที่เป็นทางการพูดแล้วไม่ค่อยสนุกไม่มีอารมณ์ขัน ต้องเกร็ง ระมัดระวังในการพูด สิ่งเหล่านี้จะได้ศึกษากันอย่างจริงจังต่อไปอีกทีหนึ่ง

ส่วนในชุมชนในเมืองนั้น ปัจจุบันเมื่อเทียบกับภาษาไทยกลางแล้วภาษาคำเมืองหรือภาษาไทยถิ่นเหนือไม่เป็นทางการเลย แม้ว่าจะมีระบบการเขียนที่เจริญพอๆ กับระบบอื่นๆ ทั้งยังถูกมองว่าเป็นภาษาของคนบ้านนอก ใช้เป็นทางการไม่ได้ เพราะเป็นภาษาที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา

ความจริงแล้วภาษาทุกภาษามีทั้งความเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้ในสถานการณ์ใด และสถานการณ์ต่างๆ นั้น ก็มีผลบังคับโดยอ้อมให้คนในกลุ่มนั้น ต้องใช้ความระมัดระวัง เกร็ง หรือไม่ก็ต้องระวังจะพูดได้ตามสบาย ที่กล่าวมานี้เป็นเพียงปัจจัยเดียวคือ มองไปที่คนมีความสัมพันธ์ในกลุ่มมาน้อยเพียงใด เรายังไม่ได้มองอีกหลายปัจจัยที่ทำให้เกิดทางการ ไม่เป็นทางการ เช่น ความเป็นทางการเกิดจากการเลือกใช้รูปแบบภาษา

เช่น ใช้ภาษาปาฐกถา ใช้ภาษาสอนหนังสือ หรือการใช้ภาษาจำขัน อันมีผลให้ความเป็นทางการ และไม่เป็นทางการสมบูรณ์ขึ้น อย่างไรก็ตามความเป็นทางการจะเกิดขึ้นไปพร้อม ๆ กับความสนิทหรือความไม่สนิทสนมระหว่างบุคคลเสมอ

3) ออาวุโส

สังคมในท้องถิ่นภาคเหนือยังมีค่านิยมอย่างหนึ่งคือ การยกย่องความเป็นผู้มีอาวุโส (seniority) ลักษณะที่แสดงถึงความเป็นผู้มีอาวุโสคือ ก) มีตำแหน่ง และฐานะทางสังคม หรือราชการสูง) เป็นผู้ที่สูงอายุ ค) มีอายุของการทำงานมานานพอสมควร เป็นที่แน่นอนว่าผู้ที่เราให้ความเคารพนับถือ มักจะเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน ผู้ปกครอง ผู้นำกลุ่มสตรี ผู้เชี่ยวชาญ และผู้บังคับบัญชาชั้นสูง ๆ แต่ละคนมีตำแหน่งสูง มีอายุมาก หรือไม่ก็ทำงานมานาน ทั้งนี้ถือว่าผู้มีอาวุโสได้รู้ได้เห็นประสบการณ์ในชีวิตมามาก ดังนั้นจึงย่อมเป็นผู้ที่ฉลาด สุขุม และเข้าใจในโลก และชีวิตอย่างล่ำลึก ผู้ที่อ่อนอาวุโสจึงให้เกียรติเป็นอย่างยิ่งปีหนึ่ง ๆ ก็จะมีพิธีแสดงความเคารพอย่างเช่น ประเพณีคำไหว้ในวันปีใหม่เมือง (วันสงกรานต์) เป็นต้น

ในแต่ละกลุ่มคนนั้น เราจะพบทั้งผู้มีอาวุโสและอ่อนอาวุโสอยู่เสมอ และมีผลต่อการใช้ภาษาภายในกลุ่ม กล่าวคือ จะมีความระมัดระวังในการใช้คำที่ผู้อ่อนอาวุโสพูดกับผู้มีอาวุโส ซึ่งเราสังเกตได้ดังนี้

3.1) ระมัดระวังที่จะใช้ภาษาสุภาพกับผู้มีอาวุโส และในทางกลับกัน ผู้มีอาวุโสมักจะใช้ภาษาสุภาพเพราะภาษาสุภาพเป็นสิ่งที่บ่งความเป็นผู้ที่รู้ดีในการใช้ภาษามาตรฐาน และภาษาสุภาพมักจะถูกนำมาเป็นเกณฑ์ตัดสินด้วยว่า ผู้ใหญ่คนใดอาวุโส จะต้องพร้อมทุกด้านที่ผู้คนจะเคารพนับถือได้อย่างสนิทใจ การใช้ภาษาสุภาพจึงเป็นเครื่องวัดความเป็นผู้มีอาวุโสได้ อย่างหนึ่ง แต่บางคนมักคิดว่าการทำงานมานาน อายุมาก มีฐานะทางสังคมสูง แค่นี้ก็ได้ชื่อ ออาวุโส เป็นความเข้าใจผิด เท่าที่สังเกต ผู้มีอาวุโสส่วนใหญ่จะใช้ภาษาสุภาพกับผู้ที่อ่อนอาวุโสกว่า

3.2) ผู้มีอาวุโส มักมีประสบการณ์ในการใช้ภาษาเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทยกลาง คือ สามารถพูด อ่าน ภาษาไทยกลางได้ดี ในทำนองเดียวกัน ผู้มีอาวุโสที่เป็นคนเมือง อยู่ในชุมชนนอกเมืองอาจไม่มีความชำนาญในภาษาไทยกลาง แต่การใช้ภาษาคำเมืองของผู้มีอาวุโสสามารถยึดถือเป็นแบบอย่างได้ เช่น มีความรอบรู้ในเรื่องศัพท์ให้ความกระจ่างได้ในคำที่สงสัยที่สำคัญ ถ้อยคำที่เขาพูดออกมานั้นมีอำนาจมีพลังให้ผู้อ่อนอาวุโสปฏิบัติตามได้โดยไม่ขัดขืน ถือได้ว่า ผู้นั้นใช้ภาษาคำเมืองได้อย่างมีหลักเกณฑ์อย่างมีมาตรฐาน

อาจสรุปได้ว่าผู้มีอาวุโสจะใช้ภาษาได้มาตรฐาน และมีผลกระทบต่อ ภาษษาของผู้อ่อนอาวุโสที่กำลังพูดอยู่กับผู้มีอาวุโสต้องกลายเป็นภาษาสุภาพ และมีความเป็นมาตรฐานยิ่งขึ้น

นอกจากบริบททางสังคม และวัฒนธรรม เช่น เพศ วัยอายุ อาชีพ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีบริบทอื่นๆ เช่น ความเป็นญาติ ความเป็นเพื่อน ความใกล้ชิดทางสายเลือด ระยะเวลาของการรู้จักมักคุ้นกัน การวางตัว ตลอดจนการแสดงอารมณ์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีผลให้การใช้ภาษาของแต่ละคนแตกต่างกันไป

3. ความแตกต่างระหว่างภาษาไทยกลางกับภาษาไทยถิ่นเหนือ

แม้ว่าภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นเหนือดั้งก็เป็นภาษาตระกูลไต (Tai) คุยกัน แต่ทั้งสองภาษาก็มีความแตกต่างกันทางด้านคำศัพท์ และการออกเสียง ไวยากรณ์ ซึ่งอธิบายได้ ดังนี้ (กรรมกิจ วิมลเกษม, 2530)

3.1 ความแตกต่างด้านคำศัพท์

1) คำศัพท์ที่ออกเสียงเหมือนกันแต่ความหมายต่างกัน ตัวอย่างเช่น

คำศัพท์	ความหมายในภาษาไทยกลาง	ความหมายในภาษาไทยถิ่นเหนือ
กาย	ร่างกาย	ระคาย, คัน
กู๋	วิหาร, ร้องเรียก	เจดีย์บรรจุกระดูกผู้ตาย
ขำ	คมสัน, คมคาย, ขบขัน	ติดคาอยู่, ติดอยู่, ติดค้างอยู่
คุย	พุดจา, สนทนา	รบกวน, ยุ่ง, วุ่นวาย
ตูป	หลบลง	กระท่อม, โรงเรือนเล็ก ๆ
คำ	ทิม, แทง, โขลก (น้ำพริก)	วาง, วางลง
แปด	เลขแปด	เลขแปด, ดิด, เป็อน
สวย	งามน่าพอใจ	กรวย

2) คำศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกันแต่ออกเสียงต่างกันหรือใช้ศัพท์ต่างกัน ในกรณีนี้ส่วนใหญ่จะเป็นชื่อเฉพาะของพืช สัตว์ หรือสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

คำศัพท์	ศัพท์ภาษาไทยกลาง	ศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือ
ชื่อพืช	ดอกดาวเรือง	ดอกคำบู๊
	น้อยหน้า	บ่าหน้อแห่น
	กระชาย	หัวละแอน
ชื่อสัตว์	นกเงือก	นกกัก
	ปลาเทโพ	ปลาเต้า
	ไร	ไฮ

คำศัพท์	ศัพท์ภาษาไทยกลาง	ศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือ
ชื่อสิ่งของเครื่องใช้	กรรไกร	มีดฉุบ
	ที่นอน	สะลี
	มุ้ง	สูด
ชื่ออวัยวะ	รักแร้	เก้าแฮ้
	สมอง	ย่องออ

3.2 ความแตกต่างด้านการออกเสียง

แม้ว่าภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นเหนือมีระบบหน่วยเสียงเหมือนกันคือระบบหน่วยเสียงพยัญชนะ ระบบหน่วยเสียงสระ และระบบหน่วยเสียงวรรณยุกต์แต่ทั้งสองภาษาก็ยังมีความแตกต่างกันด้านการออกเสียงดังต่อไปนี้

ภาษาไทยถิ่นเหนือ	ภาษาไทยกลาง
<p>1. หน่วยเสียงพยัญชนะ</p> <p>1.1 พยัญชนะต้นเดี่ยว 20 หน่วยเสียง ได้แก่ ป, ต, ถ, ก, ง, พ, ภ, ผ, ท, ฐ, ฑ, ฒ, ข, ค, ฉ, บ, ด, ฎ, ฟ, ฝ, ศ, ษ, ส, ซ, ห, ฮ, ม, น, ณ, ย, ญ, พ, ล, ว, อ (ไม่มีเสียง ร และ ช)</p> <p>1.2 พยัญชนะต้นควบกล้ำ 10 หน่วยเสียง ได้แก่ กว, ขว, คว, นว, ตว, ลว, ฉว, สว, ขว, ทว (มีแต่เสียง ว ควบกล้ำ)</p> <p>1.3 พยัญชนะท้าย 8 หน่วยเสียง ได้แก่ เสียงพยัญชนะตัวสะกด แม่กก กค กบ กง กน กม เกช และเกอว</p>	<p>1. หน่วยเสียงพยัญชนะ</p> <p>1.1 พยัญชนะต้นเดี่ยว 21 หน่วยเสียง ได้แก่ ป, ต, ถ, ก, ง, พ, ภ, ผ, ท, ฐ, ฑ, ฒ, ข, ค, ฉ, บ, ด, ฎ, ฟ, ฝ, ศ, ษ, ส, ซ, ห, ฮ, ม, น, ณ, ย, พ, ล, ว, อ, ร, ช, ฉ (ไม่มีเสียง ญ แต่มี ร กับ ช)</p> <p>1.2 พยัญชนะต้นควบกล้ำ 11 หน่วยเสียง ได้แก่ ปร, พร, ตร, กร, ขร, กล, ชล, ปล, พล, กว, ขว (มีทั้ง ร, ล และ ว ควบกล้ำ)</p> <p>1.3 พยัญชนะท้าย 8 หน่วยเสียง ได้แก่ เสียงพยัญชนะตัวสะกด แม่กก กค กบ กง กน กม เกช และเกอว</p>
<p>2. หน่วยเสียงสระ</p> <p>2.1 สระเดี่ยว 22 หน่วยเสียง ได้แก่</p> <p>1) สระเดี่ยวเสียงสั้น 13 หน่วยเสียง ได้แก่ อะ อี อี้ อุ เอะ แอะ เออะ โอะ เอาะ อำ ไอ โอ และ เอา</p> <p>2) สระเดี่ยวเสียงยาว 9 หน่วยเสียง ได้แก่ อา อี้ อื้อ อุ เอ แอะ เออ โอ ออ</p>	<p>2. หน่วยเสียงสระ</p> <p>2.1 สระเดี่ยว 22 หน่วยเสียง ได้แก่</p> <p>1) สระเดี่ยวเสียงสั้น 13 หน่วยเสียง ได้แก่ อะ อี อี้ อุ เอะ แอะ เออะ โอะ เอาะ อำ ไอ โอ และ เอา</p> <p>2) สระเดี่ยวเสียงยาว 9 หน่วยเสียง ได้แก่ อา อี้ อื้อ อุ เอ แอะ เออ โอ ออ</p>

2.2 สระประสม 6 หน่วยเสียง ได้แก่
เอียะ เอือะ เอ้อ เอว อัวะ โอัว

3. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง
ได้แก่ เสียงสามัญ เอก โท ตรี จัตวา และ
เสียงต่อระดับซึ่งเป็นเสียงที่เกิดได้กับคำเป็น
และคำตายเสียงยาว เช่น จั๊บ นั๊ก

2.2 สระประสม 6 หน่วยเสียง ได้แก่
เอียะ เอีย เอือะ เอือ อัวะ อัว

3. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง
ได้แก่ เสียงสามัญ เอก โท ตรี และจัตวา

การเรียนรู้สองภาษา

1. ความสัมพันธ์ของภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สอง

การเรียนรู้ภาษาที่หนึ่ง เป็นการเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติของเด็ก ส่วนการเรียนรู้ภาษาที่สองมักเกิดจากการสอนที่อาจจะเป็นการสอนแบบเป็นแบบแผนที่ครูและโรงเรียนจัดให้ หรืออาจเกิดจากการเรียนรู้ที่ผู้ปกครองให้อย่างเป็นระบบก็ได้ และในการส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ความสามารถในการเรียนรู้และสื่อสารได้ในภาษาที่สอง ครูหรือผู้ปกครองควรสนใจศึกษาถึงลักษณะการเรียนรู้ภาษาที่สองและตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งและการเรียนรู้ภาษาที่สองด้วย นักการศึกษาภาษาที่สอง ชื่อ เพรเตอร์ (Prator, 1969 อ้างถึงใน แรมสมร อยู่สถาพร, 2532) ได้อธิบายถึงความแตกต่างของการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สองไว้ 10 ด้านด้วยกัน คือ

1. ด้านเวลา เวลาของการเรียนรู้ภาษาที่สองนั้นจำกัด ในขณะที่เวลาของการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่ง นั้นมีอยู่ตลอดเวลาตลอดวัน

2. ความรับผิดชอบของครู เนื่องจากเวลาที่จำกัดความรับผิดชอบของผู้สอนภาษาที่สอง จึงมีขอบเขตกว้างขวาง ในขณะที่ผู้สอนภาษาที่หนึ่ง ใช้วิธีการสอนที่เร้าใจให้เด็กเกิดความอยากเรียนและมีประสบการณ์ด้านการใช้ภาษาเพิ่มขึ้น ผู้สอนภาษาที่สองจะต้องรับผิดชอบในทุก ๆ ด้านของการเรียนการสอนภาษาที่สอง

3. เนื้อหาที่กำหนด เนื่องจากเวลาที่ใช้ในการเรียนภาษาที่สอง เป็นไปอย่างจำกัด ดังนั้น เนื้อหาของภาษาที่สอง ที่นักเรียนจะต้องเรียนนั้น ครูจะต้องวางแผนลำดับเนื้อหาไว้เป็นอย่างดีล่วงหน้า ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนภาษาที่สอง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. กิจกรรมที่เป็นแบบแผน ในห้องเรียนภาษาที่สอง ผู้สอนจะกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจะต้องมีความสามารถที่จะต้องควบคุมและนำการฝึก

การใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่การเรียนภาษาที่หนึ่งของนักเรียน อาจจะไม่ต้องเน้นกิจกรรมดังกล่าวมากนัก

5. แรงเสริม เด็กที่เรียนภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สอง นั้นจะมีแรงเสริมที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด แรงเสริมที่สำคัญของเด็กที่เรียนภาษาที่หนึ่งนั้น ได้แก่ ความหิว ความกลัว ความต้องการความรัก และความจำเป็นที่จะต้องสื่อสาร ในทางตรงกันข้าม ครูที่สอนภาษาที่สอง ให้ความสำคัญที่จะชักจูงโน้มน้าวให้เด็กเห็นความสำคัญของภาษาที่สอง ที่จะเรียน ตลอดจนชักจูงให้เด็กเห็นคุณค่าและบทบาทที่สำคัญในสังคมของภาษานั้น ๆ ด้วย

6. ประสบการณ์ชีวิต ประสบการณ์ที่เด็กจะต้องใช้ในการเรียนภาษาที่สองนั้นมีขอบเขตกว้างขวาง และลึกซึ้ง ในการเรียนการสอนครูจะต้องเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การเรียนในช่วงนั้น และให้เหมาะกับระดับความสามารถของภาษาและความคิดรวบยอดของเรื่องที่เรียนด้วย จึงจะทำให้การเรียนการสอนภาษาที่สองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7. ลำดับของทักษะในการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งนั้น เด็กจะเรียนรู้ได้ตามลำดับการเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติ ซึ่งในบางครั้งไม่สามารถใช้ได้กับทุกสถานการณ์ของการเรียนรู้ภาษาที่สอง

8. การเปรียบเทียบและการสรุปหลักเกณฑ์กระบวนการเปรียบเทียบและสรุปหลักเกณฑ์ของการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งของเด็กนั้นสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้ภาษาที่สองได้ ทั้งนี้เพราะจากการศึกษาพบว่า ถ้าเด็กเข้าใจกฎหรือไวยากรณ์ของภาษาที่เรียนแล้วก็จะสามารถเรียนได้ดีและรวดเร็วขึ้น

9. ความเข้าใจผิดด้านวัฒนธรรม ในการสอนภาษาที่สองให้แก่เด็กนั้น เด็กจะเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากของตนเอง ดังนั้นครูจึงควรระมัดระวังในด้านนี้ให้มาก การสร้างทัศนคติที่ดีต่อภาษาที่เรียนนั้นเป็นสิ่งสำคัญมาก

10. อุปสรรคทางด้านภาษาศาสตร์ ในการเรียนภาษาที่สองนั้นเด็กจะมีความรู้ภาษาที่หนึ่งอยู่ก่อนแล้ว อิทธิพลของภาษาที่หนึ่งนี้ จะมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็กเป็นอย่างมาก ดังนั้นครูควรคำนึงถึงจุดนี้ให้มากในการจัดโปรแกรมการสอนสองภาษา

2. อิทธิพลของการใช้สองภาษา

นอกจากภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สอง จะมีความสัมพันธ์กันดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในแง่ของกระบวนการเรียนรู้ภาษา สังคม และวัฒนธรรมแล้ว ทั้งสองภาษา ยังมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อ มนุษย์เนื่องจากภาษาทั้งสองอยู่ในระบบสื่อสารพื้นฐานของมนุษย์ (Primary Message System หรือ PMS) ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 10 ประการ และต้องอาศัยภาษาเป็นสื่อกลาง อันก่อให้เกิดการใช้ภาษา

ขั้นพื้นฐาน 10 ประการที่มนุษย์ใช้ในการเรียนรู้และถ่ายทอดกิจกรรมทางวัฒนธรรมจากชนรุ่นหนึ่ง ไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่งตามที่ สุขุมาวดี จำหริญ (2537) ศึกษาไว้พอสรุปความได้ดังนี้

1. อิทธิพลในการปฏิสัมพันธ์ หมายถึงทั้งสองภาษาเป็นภาษาที่ใช้เพื่อการสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม และต่างก็เป็นภาษาที่แสดงสถานภาพของบุคคล
2. อิทธิพลในการรวมกลุ่ม หมายถึงทั้งสองภาษาใช้เพื่อปกป้องบอกความเป็นกลุ่มสังคมเดียวกัน อาจเกี่ยวข้องกับอาชีพ เชื้อชาติทางภูมิศาสตร์ ชั้นชั้นต่าง ๆ รวมทั้งสังคมครอบครัว
3. อิทธิพลในการครองชีพ หมายถึงทั้งสองภาษาต่างแสดงถึงกิจกรรมทางวัฒนธรรมในการครองชีพ ซึ่งรวมการค้าการให้บริการต่าง ๆ อาหารการกิน ลักษณะความเป็นอยู่ของคนในสังคม
4. อิทธิพลในการแบ่งเพศ หมายถึงทั้งสองภาษาสามารถบ่งบอกถึงวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างระหว่างภาษาของผู้หญิงกับภาษาของผู้ชาย
5. อิทธิพลในการบอกอาณาเขต หมายถึงทั้งสองภาษาสามารถบอกอาณาเขตของมนุษย์ในอันที่จะสื่อถึงอาณาจักรส่วนตัว และเพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางสังคมที่ตนมีต่อบุคคลอื่น ๆ บอกความสนิทสนม ความใกล้ชิด และความห่างเหินระหว่างบุคคลได้
6. อิทธิพลในการบ่งบอกเวลา หมายถึงทั้งสองภาษาสามารถบอกเวลาซึ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ว่าให้ความสำคัญแก่เวลาหรือไม่
7. อิทธิพลในการเรียนรู้ หมายถึงทั้งสองภาษาต่างก็ใช้ในการถ่ายทอด และเรียนรู้ในสาขาวิชาการต่าง ๆ ตลอดชีวิตของมนุษย์
8. อิทธิพลต่อการเล่น หมายถึงทั้งสองภาษามีความสัมพันธ์กับการเล่น หรือการหาความเพลิดเพลินให้แก่ชีวิตของคนทุกวัย
9. อิทธิพลในการป้องกันห้ามปราม หมายถึงทั้งสองภาษาใช้เพื่อถ่ายทอดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในเรื่องการป้องกัน การห้ามปราม และการเผยแพร่ รมรงค์สิ่งอันควรกระทำต่าง ๆ รวมถึงคำสอนทางศาสนาด้วย
10. อิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อม หมายถึงทั้งสองภาษาใช้เพื่อปกป้องบอกลักษณะของสภาพแวดล้อม สถานที่ ทรัพยากรธรรมชาติที่มนุษย์ใช้เพื่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ

อิทธิพลของภาษาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ทั้งภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สองนั้น มีคุณค่าทางสังคม และวัฒนธรรมสมควรได้รับการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาควบคู่กันไปอย่างเท่าเทียมกัน

สุจริต เพ็ชรชอบ (2531) สรุปอิทธิพลของการใช้สองภาษาไว้ 4 ประการดังนี้

1. อิทธิพลของการใช้สองภาษาที่มีต่อการพัฒนาการทางภาษา

เด็กที่เรียนรู้สองภาษาในขณะเดียวกันจะเรียนรู้ภาษาทั้งสองได้ช้ากว่าการเรียนรู้เพียงภาษาเดียว การใช้สองภาษาจะไม่ทำให้การเริ่มพูดในระยะแรก ๆ ช้าไป แต่จะทำให้เกิดข้อบกพร่องในการเรียนภาษาในระยะหลัง เด็กที่มาจากครอบครัวที่พูดภาษาต่างประเทศจะเสียเปรียบในการเรียนในโรงเรียนที่สอนด้วยภาษาอังกฤษ และการวัดความสามารถและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนภาษาของเด็กที่มีพื้นภาษาต่างประเทศทำได้ยากมาก เพราะมีความแตกต่างกันในด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

2. อิทธิพลของการใช้สองภาษาต่อบุคลิกภาพ

เด็กที่ใช้ภาษาที่บ้านและภาษาที่โรงเรียนต่างกัน การออกเสียงอาจแตกต่างไปจากภาษามาตรฐาน เช่น เสียงอาจจะแปร่งไป หรือการลงน้ำหนักเสียงผิดพลาด อาจอับอาย ทำให้เก็บตัวเป็นคนเงียบขรึม ไม่ยอมพูดหรือแสดงออก

3. อิทธิพลของการใช้สองภาษาต่อสติปัญญา

จากการใช้ข้อทดสอบสติปัญญากับเด็กสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นเด็กที่ใช้สองภาษา อีกกลุ่มเป็นเด็กที่ใช้ภาษาเดียว ปรากฏว่า เด็กที่ใช้ภาษาเดียวทำข้อสอบได้ดีกว่าเด็กที่ใช้สองภาษา ทั้งข้อสอบที่เป็นถ้อยคำภาษา เช่น รูปภาพ ตัวเลข เป็นต้น ในขณะเดียวกันก็มีการวิจัยที่แสดงว่าเด็กที่ใช้สองภาษาที่มีอายุระหว่าง 10 – 11 ขวบ จะมีความสามารถเหนือกว่าเด็กที่ใช้ภาษาเดียว

4. อิทธิพลของการใช้สองภาษาที่มีต่อการปรับตัวในสังคม

เนื่องจากเด็กที่ใช้สองภาษามีพื้นเพทางวัฒนธรรมของแต่ละภาษาแตกต่างกัน จึงมีปัญหาในการปรับตัวมากกว่าเด็กที่พูดภาษาเดียว นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านอารมณ์ซึ่งเกิดจากการปรับตัวเมื่อเปลี่ยนจากการใช้ภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่งด้วย

อิทธิพลของการใช้สองภาษาจากการศึกษาข้างต้นมีทั้งข้อดี และข้อจำกัด ทั้งยังไม่มีข้อยุติที่แน่ชัด จึงต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าและวิจัยต่อไป

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ภาษา

เจมส์ โรดริกuez และคณะ (James Rodriguez and Others, 1995) ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้สองภาษาควบคู่กันของการศึกษาโรงเรียนอนุบาลศึกษาในการพัฒนาภาษาของเด็กที่พูดภาษาสเปน พบว่าเมื่อเปรียบเทียบเด็กที่เรียนอยู่ที่บ้านและเด็กที่เข้าเรียนในโรงเรียน ทั้งคู่บรรลุความคล่องแคล่วในภาษาอังกฤษในอัตราค่อนข้างเร็ว ในขณะที่ยังคงความสามารถทางการพูดภาษาสเปนได้ในระดับคล่องแคล่ว

นายัค, แฮนเซน, ครูเกอร์ และแมคล์ฟลิน (Nayak, Hansan, Krueger and Mclaughlin, 1989) ได้ศึกษาการเรียนรู้อาษาของเด็กพบว่า ผู้รับการทดลองที่รู้หลายภาษานั้นแสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นในการเปลี่ยนแปลงกลวิธีการเรียนได้มากกว่าผู้ที่รู้เพียงภาษาเดียว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนชั่น และแมคล์ฟลิน (Nation and Mclaughlin, 1986) ที่พบว่า ผู้ที่รับการทดลองที่รู้หลายภาษา สามารถเทียบความผิดพลาดทางภาษาได้มากกว่าผู้รับการทดลองที่รู้เพียงภาษาเดียว

พรพิมล อาชาวอรุณ (2541) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเด็กสองภาษา พบว่า ในการเรียนการสอนภาษา ผู้ชำนาญการคือคนที่สามารถเรียนได้หลาย ๆ ภาษา โดยเมื่อบุคคลหนึ่งเรียนรู้ภาษาใดภาษาหนึ่งแล้ว สามารถที่จะเรียนรู้ภาษาอื่น ๆ ต่อเนื่องไปได้อีก กล่าวคือ ภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่ง จะเป็นฐานในการเรียนรู้ภาษาที่สอง และภาษาที่สองจะเป็นฐานการเรียนรู้ภาษาที่สาม และภาษาต่อ ๆ ไป อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

อุบล เวียงสมุทร (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาถิ่นและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลาง เป็นการวิจัยกับเด็กปฐมวัยในจังหวัดมหาสารคามซึ่งมีภาษาอีสานเป็นภาษาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาถิ่น มีความพร้อมทางภาษาแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยความพร้อมสูงกว่ากลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางอย่างเดียว

ไพริน วงศ์ษาชะ (2538) ได้เรื่องการให้ชุดการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาสำหรับนักเรียนชั้นเด็กเล็กที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง และศึกษาผลกระทบของการให้ชุดการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษา และศึกษาพฤติกรรมนักเรียนในการเรียนชุดการสอนที่สร้างขึ้นพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กที่ได้รับการเตรียมความพร้อมทางภาษาสูงกว่าการสอนตามแผนการจัด ประสบการณ์ตามปกติ นักเรียนมีความกระตือรือร้น สนใจ ตั้งใจ และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี

ประภัสสร ปิตฝ่าย (2537) ได้วิจัยเรื่องผลการใช้แบบฝึกทักษะการพูดคำที่มีพยัญชนะต้น ค บ ผ ฟ ร สำหรับนักเรียนชั้นเด็กเล็กที่พูดภาษาไทยใหญ่ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการพูดของนักเรียนก่อนและหลังการฝึก และเพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้จากการใช้แบบฝึกที่สร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการพูดหลังจากได้รับการฝึกจากแบบฝึกที่สร้างขึ้นสูงกว่าก่อนได้รับการฝึก ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และมีความคิดเห็นและความรู้สึก

ต่างๆ ต่อการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกที่สร้างขึ้นในลักษณะชอบมาก คิดเป็นร้อยละ 86.29 และด้านไม่ชอบไม่มี

ถัดมา ศรีเลิศชลาลัย (2530) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาการใช้ภาษาไทยมาตรฐานเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นเด็กเล็กที่พูดภาษามลายูท้องถิ่น พบว่า นักเรียนมีปัญหาในด้านการออกเสียงทั้งพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ในด้านไวยากรณ์มักเรียงคำผิดตำแหน่ง ใช้คำกริยา และคำบุพบทไม่ถูกต้อง ใช้คำไม่ตรงความหมาย และใช้คำที่ไม่สื่อความหมาย

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้สองภาษาในเด็กที่รู้ภาษาไทยถิ่นเหนือเป็นภาษาที่หนึ่ง และเรียนรู้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาที่สอง

แนวคิดเกี่ยวกับการสอนสองภาษา

1. แนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

แนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ หรือแนวการสอนภาษาโดยองค์รวม (Whole Language Approach) ซึ่งบุษบง ดันตวิงศ์ (2536) และภรณี คุรุรัตน์ (2542) ได้กล่าวถึง เกิดจากหลักการและแนวทฤษฎีของนักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์ที่มีชื่อเสียง เช่น ดิวอี้ (Dewey) เปียเจต์ (Piaget) ไวทือตสกี (Vygotsky) ฮอลลิเดย์ (Halliday) และ โรเซนแบลตต์ (Rosenblatt) ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาการคิด และภาษาของเด็กในบริบททางสังคม วัฒนธรรม การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ตลอดจนการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ตอบสนองธรรมชาติ และเหมาะสมกับขั้นพัฒนาการเด็กแต่ละวัย หลักการเหล่านี้เมื่อนำมาเป็นแนวคิดในการปรับเปลี่ยนการสอนภาษา จะทำให้เด็กมีความสนใจเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ภาษาได้ดีขึ้นเพราะสิ่งที่เรียนมีความหมาย และไม่เกิดความรู้สึกว่าการเรียนภาษาเป็นเรื่องที่ยากลำบาก เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อความหมาย การติดตามบริบทของการใช้ภาษา และมุมมองของผู้ใช้ภาษาเชื่อว่า การเรียนรู้ภาษาเกิดขึ้นในชีวิตจริง หลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในโปรแกรมฯ นี้ คือ

1.1 เน้นภาษาพูดเป็นหลักสำคัญ โดยเน้นให้ผู้เรียนเคยชินกับแบบของภาษาพูดมากกว่าทักษะอื่น เน้นที่การสื่อสารในสถานการณ์จริง (real communication) โดยครูให้ข้อมูลทางภาษาที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจ และอยู่ในความสนใจของพวกเขา ด้วยการจัดหากิจกรรมต่าง ๆ ที่จะอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และสามารถใช้ภาษาไทยกลาง และภาษาไทยถิ่นเหนือได้อย่างไม่ทำการแก้ไขข้อผิดพลาดของผู้เรียนทันทีทันใดถ้าไม่เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสาร

1.2 ภาษาที่ใช้สอนต้องมีความหมายสมบูรณ์ มีใจความครบถ้วนและเน้นความสัมพันธ์ของการพูด การฟัง การอ่านและการเขียน โดยไม่แยกภาษาออกเป็นทักษะย่อย ๆ

1.3 การสอนภาษาอยู่บนพื้นฐานของการทำกิจกรรมทางภาษาต่างๆในชีวิตจริง ร่วมกัน ใช้ภาษาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การสื่อสารและความคิด โดยครูมองข้อผิดพลาดของผู้เรียนว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และสนับสนุนให้เด็กกล้าพูด กล้าทำ เพื่อให้เรียนรู้เพิ่มขึ้น

1.4 เนื้อหาในการเรียนภาษา คือประสบการณ์จริงที่เด็กจะได้ฝึกกระบวนการคิดในการใช้ภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นเหนืออย่างมีจุดหมายในสถานการณ์ที่หลากหลาย มีเป้าหมายคือการใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพตามความสามารถทางการพูด ความคล่อง ความชัดเจนในการออกเสียง และการสื่อความหมายตามบริบท สังคม และวัฒนธรรม

1.5 ครู และผู้ปกครองของเด็ก ตลอดจนบุคคลในชุมชน จะต้องร่วมกันเป็นแบบอย่างของการพูดภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นเหนือ ที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อเด็กให้มากที่สุด

แนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ(Whole Language Approach) มีพื้นฐานมาจากกลุ่มทฤษฎีหลัก 3 กลุ่มคือ

1. ทฤษฎีว่าด้วยระบบของภาษา ทฤษฎีนี้เชื่อว่าภาษาประกอบด้วยระบบ 3 ระบบ คือระบบความหมาย ระบบไวยากรณ์ และระบบเสียง ระบบความหมายเป็นหัวใจของภาษา ส่วนไวยากรณ์และเสียงเป็นเพียงส่วนประกอบที่ช่วยให้การสื่อความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีสถานการณ์ช่วยกำหนดคำที่มีความหมายในการสื่อสารอีกทีหนึ่ง เด็กจะพูดคำที่คิดว่าสื่อความหมายได้เหมาะสมที่สุดในแต่ละสถานการณ์

2. ทฤษฎีว่าด้วยภาษา ความคิด และสัญลักษณ์สื่อสาร ทฤษฎีนี้เชื่อว่าภาษาเขียนเป็นสัญลักษณ์สื่อสารที่ไม่สามารถถ่ายทอดความคิดได้ทุกเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสัญลักษณ์ที่ใช้จึงต้องเหมาะสมกับเรื่องที่ต้องการสื่อสาร เนื่องจากเด็กไม่สามารถสื่อความคิดออกมาโดยตรงได้ เด็กจึงต้องคิดสัญลักษณ์เพื่อสื่อความคิด และถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ โดยใช้สัญลักษณ์หลายแบบผสมผสานหรือสลับกันไป การสอนภาษาแบบธรรมชาติจึงควรจัดกิจกรรมให้หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้เด็กค้นหาสัญลักษณ์ที่เหมาะสมสำหรับสื่อความคิดในแต่ละเรื่อง

3. ทฤษฎีว่าด้วยการอ่านเขียนในระบบภาษา การอ่านเขียนเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้เวลา และต้องอาศัยการสะสมประสบการณ์ โดยปกติคนทุกคนต้องสะสมประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูลสำหรับภาษาพูด ความก้าวหน้าในการใช้ภาษาไม่ว่าด้านใดต้องอาศัยองค์ประกอบของภาษาหลายด้าน เนื่องจากการอ่านเขียนเป็นกิจกรรมที่ต้องสื่อความหมายกับ

ผู้อื่นการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและเขียนจะช่วยให้เด็กเข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่านมากขึ้น การตีความซึ่งเป็นประสบการณ์จากการอ่านจะช่วยในการสื่อความหมายเมื่อเด็กเขียน และการสื่อความหมายซึ่งเป็นประสบการณ์จากการเขียนจะช่วยในการตีความเมื่อเด็กอ่าน จะเห็นได้ว่าการอ่านและการเขียนเป็นระบบที่พึ่งพาซึ่งกันและกัน

2. แนวคิดเกี่ยวกับเด็กที่รู้สองภาษา

การศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้สองภาษาในเด็ก ได้รับความสนใจเนื่องจากภาษาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของมนุษย์นั่นเอง แรกทีเดียวเมื่อ 40 กว่าปีก่อนนักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์เชื่อว่าการที่เด็กรู้สองภาษานั้นทำให้เกิดความสับสน และก่อให้เกิดผลเสียทางสติปัญญา แต่ต่อมาความเชื่อนี้ก็ได้เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากการศึกษาวิจัยของ Peal และ Lambert (1977) ที่พบว่าเด็กที่รู้สองภาษาเท่า ๆ กันมีคะแนนทางสติปัญญาทั้งในเรื่องของการใช้ถ้อยคำและท่าทางดีกว่าเด็กที่รู้เพียงภาษาเดียวอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากการมีประสบการณ์ทางภาษาทั้งสองระบบทำให้เด็กมีความยืดหยุ่นทางสติปัญญาและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการใช้ภาษาที่ดีกว่า หากวิเคราะห์ในแง่บริบททางสังคมและวัฒนธรรมในการพิจารณาถึงความสามารถในเด็กที่รู้สองภาษา จากการศึกษาข้างต้น Lambert ได้เสนอโมเดลการเพิ่ม /การลดในเด็กที่รู้สองภาษา (Additive / Subtractive Bilinguals Model) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้สองภาษาของเด็กซึ่งอธิบายได้ดังนี้

2.1 โมเดลการเพิ่มในเด็กที่รู้สองภาษา (additive bilinguals) เชื่อว่าการพัฒนาภาษาสองภาษาของเด็กเกี่ยวข้องกับทำให้คุณค่าของภาษาทางสังคมและการเคารพแบบแผนการใช้ของแต่ละภาษาในสังคม อธิบายได้ว่า ในกรณีที่ครอบครัวและชุมชนท้องถิ่นของเด็กยอมรับว่าภาษาทั้งสองนั้นคือ “สิ่งที่มีค่าต่อการเรียนรู้” ภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สองจะช่วยเหลือสนับสนุนกันในทางที่คิดต่อการพัฒนาการทางภาษาของเด็ก ภายใต้สภาพแวดล้อมดังกล่าวนี้ภาษาที่สองไม่ได้ถูกนำเข้ามาเพื่อใช้แทนที่ภาษาที่หนึ่ง นอกจากนี้ Lambert ยังเชื่อว่าการอ่านออกเขียนได้ในภาษาที่หนึ่ง จะช่วยทำให้การอ่านออกเขียนได้ในภาษาที่สองนั้นง่ายดายขึ้น และการอ่านออกเขียนได้ในภาษาที่สองยังมีความเกี่ยวข้องกันกับความสามารถทางสติปัญญาและความยืดหยุ่นอยู่เช่นเดิม ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบทางสติปัญญาของเด็กที่รู้สองภาษาอีกด้วย

2.2 โมเดลการลดในเด็กที่รู้สองภาษา (subtractive bilinguals) เชื่อว่า หากนโยบายการศึกษาของชาติเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาหลักของชาติที่ตนอาศัยอยู่ และแรงกดดันทางภาษาในสังคมรูปแบบต่างๆ บีบบังคับให้เด็กที่มีสองภาษาต้องละทิ้งภาษาประจำเชื้อชาติของตน(ภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่ง) เพื่อมาเรียนภาษาที่สองซึ่งเป็นภาษาของชาติที่ตนอาศัยอยู่ ความสามารถทางภาษาของเด็กจะปรากฏออกมาในลักษณะของการลบความรู้ภาษาและ

วัฒนธรรมประจำเชื้อชาติของตนออกไปเสียและนำความรู้อื่นเข้ามาแทนที่ กล่าวคือในกรณีนี้ภาษาที่หนึ่งของเด็ก ซึ่งเด็กใช้ที่บ้านหรือในชุมชนไม่ได้เป็นภาษาที่มีอิทธิพลต่อส่วนรวม ซึ่งในที่นี้หมายถึงภาษาที่หนึ่งของเด็ก ไม่ได้ถูกนำไปใช้ในชีวิตจริง ที่โรงเรียน ทักษะทางภาษาในภาษาที่หนึ่งของเด็กนั้นจะไม่ได้ได้รับการพัฒนาไปด้วย แม้ว่าเด็กจะใช้ภาษานั้นที่บ้านและในชุมชนก็ตาม แต่ตรงกันข้ามการพัฒนาภาษาอย่างมีระบบนั้นกลับเกิดขึ้นในการใช้ภาษาที่สองซึ่งถูกใช้ในโรงเรียนและในกรณีนี้ไม่เพียงแต่จะมีการแข่งขันระหว่างภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สองเท่านั้น ภาษาที่สอง ยังถูกมองว่ามีความสำคัญในการที่จะใช้แทนการสื่อสารในภาษาที่หนึ่งอีกด้วย ดังนั้นถึงแม้ว่าเด็กจะใช้ภาษาที่หนึ่ง ที่บ้านหรือในชุมชนท้องถิ่นก็ตามก็ไม่ได้หมายความว่าทักษะการอ่านออกเขียนได้ในภาษาที่หนึ่ง ของเด็กนั้นจะได้รับการพัฒนาไปด้วย แต่ตรงกันข้าม การพัฒนานั้นกลับเกิดขึ้นในการใช้ภาษาที่สองในโรงเรียน ในกรณีนี้ไม่เพียงแต่มีการแข่งขันกันระหว่างภาษาที่หนึ่ง และภาษาที่สองเท่านั้น ภาษาที่สองยังถูกมองว่ามีความสำคัญในการที่จะใช้แทนการสื่อสารในภาษาที่หนึ่งอีกด้วย ข้อจำกัดทางภาษานี้นำไปสู่ความเสียเปรียบทางสติปัญญาของเด็กที่รู้สองภาษา ผลจึงกลายเป็นความบกพร่องทางด้านภาษาของเด็กได้在最ที่สุด ตัวอย่างเช่น ประสิทธิภาพทางภาษาของชนกลุ่มน้อยในประเทศต่าง ๆ เป็นต้น (วรธรรม เหมชะญาติ, 2541)

จากแนวคิดทางการเรียนรู้สองภาษาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าการพึ่งพากันทางภาษานับว่าเป็นการส่งเสริมซึ่งกันและกัน (bi-directional) คือความสามารถในการใช้ภาษาที่หนึ่งจะช่วยพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาที่สองนั่นเอง

3. แนวคิดและเทคนิควิธีเกี่ยวกับการสอนภาษาพูด

มีผู้ทำการศึกษาในด้านนี้หลายท่าน แต่ละท่านต่างก็ได้สรุปกลวิธีที่ช่วยให้เด็กมีความสามารถในการพูด เพื่อช่วยให้มีพัฒนาการทางภาษา เช่น

มิลล์ และมิลล์ (Mills and Mills, 1993) กล่าวว่า การเรียนรู้สองภาษาขึ้นอยู่กับ การรับรู้ภาษาภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสม ได้แก่

1. ได้รับความเห็นอกเห็นใจ ความอบอุ่นและสภาพแวดล้อมที่ดี
2. ได้รับความเอาใจใส่ภูมิหลังด้านภาษาและวัฒนธรรมของเด็ก
3. ได้รับความกำลังใจจากพ่อแม่ เพื่อนร่วมชั้น ครู และผู้อื่น
4. ใ้ใช้ภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่ง ในการแสดงออกถึงความรู้สึกของตน
5. มีโอกาสในการพูดคุยสนทนา และผ่อนคลายอารมณ์โดยใช้ภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่ง
6. ได้รับการส่งเสริมให้พูดภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่งในการเรียนรู้ภาษาใหม่
7. ได้รับการสนับสนุนให้ใช้ทำทาง และการแสดงออกทางใบหน้า

8. เรียนคำสิ่งที่สำคัญ หรือ โครงสร้างที่สำคัญซ้ำ ๆ บ่อย ๆ
9. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการร่วมงาน
10. มีโอกาสในการทำงานกลุ่มทั้งในการเรียน และในกิจกรรมอื่น ๆ
11. มีแรงจูงใจ ความสนใจ ความคาดหวัง และการสนับสนุนซึ่งมาจากในตัว ของเด็กเอง

ฟลิท (Flynn, 1984) กล่าวว่า เมื่อการเรียนภาษาที่สอง จำเป็นต้องอ้างอิง และเปรียบเทียบ กับภาษาที่หนึ่งตลอดเวลาที่เรียนภาษาที่สองนั้น ดังนั้นการเรียนการสอนสองภาษาจึงจำเป็นต้อง มีฐานความรู้ของภาษาที่หนึ่ง มีกระบวนการเรียนการสอน รูปแบบการสอนที่เน้นความเหมือน และความต่างระหว่างภาษาที่หนึ่งและ ภาษาที่สอง จึงจะมีประสิทธิภาพสูงสุด

สตาทส์ และ สตาทส์ (Staats and Staats : 1963) ได้กล่าวไว้ว่า การให้รางวัลที่มีระบบ และได้ศึกษาไตร่ตรองแล้ว แม้จะเริ่มตั้งแต่เข่าววัย ก็สามารถทำให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาได้เร็ว ขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การพัฒนาภาษาพูดอาจใช้วิธีการให้รางวัลเมื่อเด็กทำเสียงที่มีความหมาย ซึ่งการทำเช่นนี้จะช่วยให้การให้รางวัลของพ่อแม่มีอิทธิพลมากขึ้น ภาษาของเด็กจะค่อย ๆ เป็นรูปเป็นร่างโดยอาศัยการฝึกด้วยวิธีให้รางวัล ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู จึงมีบทบาท สำคัญมาก และควรปฏิบัติตนดังนี้

1. พูดให้ชัดเจน ผู้ใหญ่ควรออกเสียงให้ชัดเจน พูดช้าพอประมาณ เพื่อให้เด็กมี โอกาสเลียนแบบได้ง่ายขึ้น
2. พูดให้ถูกต้อง ผู้ใหญ่ไม่ควรแก้งพูดไม่ชัด หรือใช้ภาษาพูดแบบเด็ก ๆ ใน ขณะสนทนา โตตอบกับเด็ก แม้จะล้อเลียนก็ตาม แต่ควรช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาที่ถูกต้องโดย การเป็นแบบอย่างที่ดี การพูดไม่ชัดหรือใช้ภาษาพูดแบบเด็ก ๆ จะทำให้เด็กขาดโอกาสในการ เรียนรู้ในสิ่งที่ควรจะได้เรียน
3. ใช้ภาษาที่ก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ ภาษามักซับซ้อนขึ้นตามวัย ผู้ใหญ่ควร สังเกตและใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ไม่ควรใช้ภาษาที่ทำให้เด็กเกิดสับสนขณะเดียวกันก็ ควรให้เป็นประโยคสมบูรณ์มากตามวัย เช่น จาก น้ำ - ขอน้ำ - ขอน้ำน้อยค่ะ ฯลฯ
4. พูดบ่อย ๆ ผู้ใหญ่ควรพูดกับเด็กถึงทุก ๆ อย่างที่ผ่านเข้ามาในสายตา และ ความสนใจของเด็ก แม้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อจะเอาเด็กเข้านอน ก็พูดว่า “นอนกัน เถอะ” หรือ “แม่เอาน้องน้อยนอน” “น้อยนอนกับแม่” ฯลฯ ให้เด็กได้ยินซ้ำ ๆ กัน จะช่วยให้เด็ก เข้าใจความหมายพร้อม ๆ กับจำคำไว้
5. พูดให้ถูกหลักไวยากรณ์ ผู้ใหญ่ควรจะต้องแก้ไขข้อผิดพลาดในการออกเสียง ของเด็กทั้งในการใช้คำและประโยค เพราะเป็นการจัดหาแบบอย่างที่ถูกต้องดีงามให้ ช่วยกระตุ้น ให้เด็กเลียนแบบแทนการดู ซึ่งทำให้เกิดความคับข้องใจอันจะนำไปสู่การคิดอย่างได้ ควรให้เด็ก รู้สึกปลอดภัย ไม่เครียดจนเกินไป อย่างไรก็ตามการพูดตะกุกตะกักนั้นถือว่าเป็นเรื่องปกติในการ

พัฒนาภาษาในระยะเวลาที่พ่อแม่กระตุ้นการฝึกนั้นต้องระวังอย่าให้เปลี่ยนความรู้สึกเป็นเกลียดชัง เด็ก 4-5 ขวบ ที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เช่น คือ เกร ก็มักคิดอย่าง ๆ หรือพูดตะกุกตะกักไปด้วย พ่อแม่ควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ใช้ภาษาง่าย ๆ ในการติดต่อกัน ให้เวลากับเด็กทำเป็นไม่สนใจต่ออาการตะกุกตะกักเสียบ้าง ก็จะช่วยแก้ปัญหานี้ให้ลุล่วงไปได้

6. ฟังอย่างสนใจ เด็กต้องการโอกาสในการฝึกพูด ครอบครัวสมัยใหม่ผู้ปกครองมักสนใจต่อกิจกรรมของลูกและมักเร่งเด็กจนแทบไม่มีเวลาสำหรับจะฟังเด็ก เป็นเหตุให้เด็กขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาก่อให้เกิดปัญหาทางพฤติกรรมด้วยความเชื่อมั่นด้านภาษานั้นอาศัยประสบการณ์ซ้ำ ๆ โดยเริ่มมาแต่วัยเด็ก ฉะนั้นการเล่นเกมส์ซ้ำ ๆ โดยหาคำมาเปลี่ยนก็เป็นการฝึกใช้ภาษาเช่นกัน

7. อ่านอย่างสม่ำเสมอ เด็กต้องการประสบการณ์ในการฟัง ฉะนั้นผู้ปกครองควรใช้เวลาราว ๆ วันละ 15 นาที ช่วยเด็กเล็กในการพัฒนาการออกเสียง ด้วยการอ่านให้เด็กฟังโดยให้คุณภาพประกอบ และถามให้ได้ตอบบ้าง ขณะเดียวกัน ก็คอยแก้ไขคำผิด หรือเสียงที่ไม่ชัดด้วย แต่ไม่จำเป็นต้องคอยแก้ตลอดเวลากันเด็กหมดสนุก และไม่กล้าพูด

8. หัดเรียกชื่อสิ่งต่าง ๆ ผู้ปกครองจะช่วยเพิ่มคำศัพท์ให้เด็กได้ด้วยการบอชื่อสิ่งต่างๆที่อยู่รอบ ๆ ตัว ที่เด็กได้พบได้เห็น หรือจากหนังสือที่มีภาพประกอบหรือให้ทำกิจกรรมประจำวันในบ้าน หาคำศัพท์ใหม่ ๆ ที่มีความหมายทำนองเดียวกันกับศัพท์ที่เด็กรู้ แล้วมาพูดให้เด็กเข้าใจ ในความหมายที่ต่างกันออกไป เช่น ใช้คำเดียวกันในลักษณะของ คำนาม คำกริยา หรือ คำคุณศัพท์ เช่น แม่รักหนู หนูหิบบอดรักให้แม่หน่อย หนูขอแม่เป็นเด็กน่ารัก เป็นต้น แล้วให้เด็กพูดตาม

9. กระตุ้นบ่อย ๆ ผู้ใหญ่ควรใส่ใจและสามารถจัดสิ่งแวดล้อมหลาย ๆ อย่างให้เป็นที่น่าสนใจหรือเกิดความประทับใจ เพื่อให้เด็กมีโอกาสดูถึง ยังมีสิ่งเร้าใจให้เด็กมากเท่าไรก็เท่ากับช่วยกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ภาษาพูด ซึ่งช่วยพัฒนาการทางภาษามากขึ้นเท่านั้น การจัดประสบการณ์ให้เด็ก ทำให้เด็กมีความคิดใหม่ ๆ ซึ่งเป็นเสมือนกุญแจในการสร้างภาษา

10. การให้รางวัล ภาษาเป็นเครื่องสื่อความหมาย และใช้แทนพฤติกรรมได้ เด็กควรได้เรียนรู้ถึงความจริงข้อนี้ เช่น เวลาโกรธ อาจใช้คำพูดแทนการชกต่อย การขอสิ่งที่ยากได้ แทนการหยิบฉวยตามอำเภอใจ ฯลฯ เด็กควรได้รับรางวัลเสมอ ๆ หรือบ่อย ๆ ทันทีที่ใช้ภาษาในการสื่อความหมาย

เบญจมาศ พระธานี (2538) ได้กล่าวถึงเทคนิคการส่งเสริมความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กสรุปได้ดังนี้

1. เข้าใจพัฒนาการทางภาษาตามวัยของเด็ก

2. เป็นแบบอย่างทางภาษาพูดให้เด็ก
3. สนใจการพูดของเด็กทุก ๆ ครั้ง
4. ให้โอกาสเด็กได้พูดอย่างสม่ำเสมอ และไม่ระงับการพูดคุยของเด็กกลางคัน
5. แก้ไขการพูดของเด็กเมื่อจำเป็นเท่านั้นและต้องทำด้วยการให้เด็กแก้ไขการพูดเอง

(self – correction) หรือเป็นแบบอย่างการพูดให้เด็ก เช่นเมื่อเด็กพูดว่า “นั่นตุ” ผู้ใหญ่ควรพูดว่า “อ้อ นั่นประตู” โดยให้เด็กพูดตามด้วยตนเอง

6. ส่งเสริมการฟัง โดยตั้งใจฟังสิ่งที่เด็กพูดและให้เด็กตั้งใจฟังเมื่อคนอื่นพูด
7. ส่งเสริมการพูดคุยและช่วยขยายการพูดของเด็ก (extending conversation)

ซึ่งมีหลักดังนี้

7.1 ด้านตำแหน่งคำพูด เมื่อเด็กพูดโดยวางตำแหน่งคำในประโยคไม่ถูกต้อง โดยเป็นตัวอย่างการพูดให้เด็ก เช่นเมื่อเด็กพูดว่า“อีกนม”ควรพูดเป็นตัวอย่างว่า “หนูจะดื่มนมอีกคะ”

7.2 ด้านการเชื่อมโยงคำ เช่นฝึกให้เด็กเชื่อมโยงคำกับวัตถุที่เห็น อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเอง เป็นต้น

7.3 เริ่มเรื่องให้เด็กแล้วให้เด็กเล่าต่อ หรือเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดง

ความคิดเห็น

7.4 ใช้การถามคำถามให้เด็กตอบ โดยให้เด็กหาคำตอบด้วยตนเอง ดังนี้
ถามคำถามย้อนให้เด็กตอบด้วยตนเอง เช่นเมื่อเด็กถามว่า “นี่อะไร” ควรพูดกับเด็กว่า “มันเอาไว้ใส่น้ำดื่ม มันคืออะไรจะ” และส่งเสริมให้เด็กคิดหาคำตอบเช่น เมื่อเด็กถามว่า “ฝนจะตกไหม” ควรพูดว่า “ตอนนี้มีเมฆก้อนใหญ่ ท้องฟ้ามีครีเม่ ฝนจะตกไหมเอ่ย”

8. ใช้กิจกรรมส่งเสริมภาษา เช่น ฝึกฟังนิทาน ฝึกเล่านิทาน ฝึกฟัง และร้องเพลง ฝึกเล่าเรื่องจากภาพ เล่นเกมต่อคำศัพท์ เป็นต้น

9. ให้แรงเสริมเด็กเสมอเมื่อเด็กพยายามที่จะพูดหรือพูดได้ถูกต้อง

10. ส่งเสริมให้เด็กเล่นกับคนอื่น เพื่อให้เด็กเกิดการมีปฏิสัมพันธ์ทางการพูดกับเพื่อนเป็นการเรียนรู้ภาษา ซึ่งกันและกัน

ธนิยา อานะสุข (2541) ได้รวบรวมวิธีเตรียมความพร้อมทางภาษาไทยกลางในเด็กที่พูดภาษาอื่นไว้เป็นขั้นตอนสำหรับการสอนภาษาพูดเด็ก ดังนี้

1. จัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนและการคิด
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามธรรมชาติของภาษา คือ
 - 2.1 คำนึงถึงธรรมชาติของภาษาที่เด็กใช้ที่บ้านเป็นอันดับแรก
 - 2.2 คำนึงถึงธรรมชาติของภาษาไทยกลาง และภาษาไทยถิ่น
 - 2.3 สอนจากคำที่ง่าย และคุ้นเคยไปหาคำที่ยากและไม่คุ้นเคย
3. การจัดกิจกรรมควรใช้สื่อในลักษณะต่าง ๆ กัน คือ ของจริง หุ่นจำลอง ภาพ และการสาธิต เป็นต้น
4. ครูต้องเป็นต้นแบบของการใช้ภาษาไทยกลางที่ถูกต้อง ชัดเจน และได้จังหวะ
 - 4.1 การสอนควรมีการฝึกซ้ำจนเด็กชำนาญ โดยครูพูดนำแล้วให้เด็กพูดตามหลาย ๆ ครั้ง โดยฝึกทั้งกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และเป็นรายบุคคล
 - 4.2 การใช้สื่อประกอบ เพื่อแสดงความหมายของคำที่ต้องการสอน โดยให้เด็กได้ดู ชี้อธิบาย ทำในลักษณะต่าง ๆ เพื่อแสดงความหมายของคำ
5. การสอนคำ ต้องสอนคำที่ง่ายและมีพยางค์น้อยก่อนเช่น
 - 5.1 สอนคำที่ไม่มีตัวสะกด ก่อนคำที่มีตัวสะกด
 - 5.2 สอนคำที่มีพยางค์เดียว ก่อนคำที่มีหลายพยางค์
 - 5.3 สอนคำที่มีพยางค์เสียงสามัญ ก่อนคำที่มีพยางค์เสียงอื่น
6. การสอนคำที่ออกเสียงหลายพยางค์ ควรออกเสียงทีละพยางค์ จากหน้าไปหลัง แล้วจึงออกเสียงพยางค์เร็วขึ้น เพื่อรวมเป็นหนึ่งคำ
7. ควรสอนคำใหม่วันละ 5 คำ เพราะต้องสอนตามกระบวนการให้ครบลำดับขั้นของการสอนคำ ความหมาย และการนำไปใช้ให้เกิดข้อความ
8. ควรฝึกให้นักเรียนทุกคนได้พูดอย่างทั่วถึง หากเด็กออกเสียงผิดหรือเพี้ยน ควรแก้ไขทันที และต้องแก้ไขด้วยวิธีการที่ถูกต้อง โดยใช้ขั้นตอน ดังนี้

- 8.1 สอนเทียบจากภาษาเดิมของเด็ก
- 8.2 ออกเสียงตามแนวเทียบเป็นชุด
- 8.3 ออกเสียงโดยจัดชุดให้มีคำที่ต้องการฝึกมากขึ้น
- 8.4 สูดท้ายเหลือชุดที่ต้องการฝึกเท่านั้น

9. เมื่อนักเรียนออกเสียงและเข้าใจความหมายของคำใหม่ได้ถูกต้องแล้ว ครูควรประเมินว่าเด็กมีความเข้าใจความหมาย และออกเสียงคำใหม่ได้ถูกต้องหรือไม่

10. นำภาพที่แสดงความหมายของคำมาวางเรียงกัน แล้วให้เด็กอ่านจากภาพหรือแสดงท่าทางประกอบ

11. เมื่อสอนให้นักเรียนเข้าใจความหมายและออกเสียงได้แล้ว ครูจะต้องให้เด็กรู้จักนำคำที่เรียนมาแล้วมาผูกเป็นประโยคง่าย ๆ และค่อย ๆ เพิ่มคำศัพท์ให้มากขึ้น เป็นประโยคที่ยาว และซับซ้อนมากขึ้น

12. การกระตุ้นให้เด็กสองภาษาเรียนรู้การพูดภาษาไทยกลาง ได้แก่ การซักถามโดยใช้คำว่า ใคร อะไร ที่ไหน อย่างไร เท่าไร แล้วให้เด็กตอบประโยคคำถามง่าย ๆ และครูพยายามพูดคุยกับเด็กให้เป็นประโยคด้วย

13. ฝึกให้เด็กว่าคำคล้องจอง โดยครูควรประสมคำคล้องจองที่ให้ระดับเสียง ให้เนื้อหาสาระ และสามารถทำท่าทางประกอบได้ด้วย เพื่อประโยชน์ด้านการฝึกเสียงและการเข้าใจความหมายของคำ

14. ใช้เกมหรือกิจกรรมทางภาษา เช่น เพลง นิทาน ปริศนาคำทาย การเล่าข่าว เล่าเหตุการณ์ การเล่นเกมทบทวน การเชิดหุ่น การแสดงหรือการละเล่นตามวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการจัดให้สัมพันธ์กับคำในแผนการสอน ส่งเสริมการฟัง การพูด ภาษาที่เหมาะสมกับวัย

15. ควรใช้หลักบูรณาการในการสอน เช่น นำคำศัพท์ที่เรียนมาแล้วมาสัมพันธ์กับคำใหม่ นำคำมาผูกประโยค และสอนภาษาให้สัมพันธ์กับเหตุการณ์ และชีวิตประจำวัน เป็นการเพิ่มศัพท์ใหม่และกันลืมศัพท์เก่า

16. การสอนศัพท์ใหม่ อาจใช้การสอนเป็นกลุ่มคำก็ได้ เช่น เครือญาติ พ่อแม่ ลูก ป้า น้า อา

17. การสอนคำที่เป็นนามธรรม เช่น รัก ชอบ ควรใช้สื่อช่วย เช่น

- 17.1 อธิบายความหมายโดยเทียบภาษาไทยกลางกับภาษาที่บ้านของเด็ก
 - 17.2 ใช้บทบาทการแสดงสมมุติ
 - 17.3 ใช้ภาพ ถ่าย หรือภาพวาด
 - 17.4 ใช้เพลง หรือคำคล้องจอง
18. ใช้หลักการสอนภาษาอย่างกว้าง ๆ คือ
- 18.1 สอนจากสิ่งใกล้ตัวไปไกลตัว
 - 18.2 สอนจากสิ่งที่รู้ไปหาสิ่งที่ไม่รู้
 - 18.3 สอนจากสิ่งที่ย้ำไปหาสิ่งที่ยาก
 - 18.4 สอนจากรูปธรรมไปหานามธรรม

สรุปแล้วการสอนภาษาพูดสำหรับเด็กนั้น มีเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. ครูต้องเข้าใจธรรมชาติของภาษาที่จะสอน และพัฒนาการทางภาษาตามวัยของเด็ก
2. ครูและผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างของการใช้ภาษาที่ถูกต้อง
3. ให้เด็กมีโอกาสได้พูดตามความต้องการ
4. ให้การส่งเสริมและกระตุ้นการพูดในทางบวก
5. จัดสถานการณ์จริงของการใช้ภาษาที่หลากหลาย
6. ให้เด็กมีระยะเวลาในการฝึกฝนและเรียนรู้ภาษาอย่างเต็มที่

โปรแกรมการเพิ่มการเรียนรู้สองภาษา

1. ความหมายของโปรแกรม

ดวงเดือน อ่อนน่วม (2529) ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ว่าคือ รายละเอียดของแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนสอน เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนโดยทั่วไป หรือผู้เรียนที่มีคุณลักษณะพิเศษ เช่น เด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กพิการ เด็กที่มีผลการเรียนต่ำ ให้ผู้เรียนนั้นได้รับการพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายหรือลักษณะของโปรแกรมที่วางไว้ เช่น การพัฒนาโปรแกรมการ

ศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ โปรแกรมการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (พสวท.) โปรแกรมการศึกษาทางอาชีพ โปรแกรมการเตรียมความพร้อมทางอาชีพ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่รายละเอียดของโปรแกรมจะประกอบไปด้วยจุดมุ่งหมาย ลักษณะของโปรแกรม การคัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมโปรแกรม วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลโปรแกรม

โปรแกรมการเพิ่มการเรียนรู้สองภาษา จึงหมายถึง การจัดระบบดำเนินการในการนำหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและการประเมินผล มาพัฒนาตามหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ และหลักการเรียนรู้สองภาษา เพื่อให้ครูใช้สอนเด็กอายุ 3 - 5 ปี ในภาคเหนือ ที่มีวิถีชีวิตในบริบทสังคมภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นเหนือ โปรแกรมนี้ใช้ระยะเวลาการสอนตลอดภาคเรียนแรกที่เด็กเข้าโรงเรียน ผู้ที่ใช้โปรแกรมประกอบด้วย ครู ผู้ปกครอง และวิทยากรในชุมชน ลักษณะสำคัญคือ ใช้ทั้งภาษาไทยกลาง และภาษาไทยถิ่นเหนือในการสื่อสาร โดยใช้ภาษาตามบริบทจริงในการใช้ภาษานั้น ๆ โดยให้ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนของเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนรู้สองภาษาของเด็กทั้งที่บ้าน ในชุมชน และในโรงเรียน โดยใช้ภาษาตามความถนัดของผู้มีส่วนร่วม กิจกรรมสองภาษาประกอบด้วย การเล่านิทาน, การสนทนา, การร้องเพลง, ท่องคำคล้องจอง และกิจกรรมฝึกพูดสองภาษา ทั้งในห้องเรียนและในชีวิตจริงนอกห้องเรียน เนื้อหาหลักของโปรแกรมฯ คือการพูดภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นเหนือตามความมุ่งหมายในการสื่อสารและตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

2. องค์ประกอบของโปรแกรม

หัตถ์ค้น คงวัฒนะ (2539) กล่าวถึง โปรแกรมการสอนมีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

1. จุดประสงค์
2. ความต้องการของผู้เรียน ลักษณะผู้เรียน ความสามารถของนักเรียนที่จะสอน
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. สื่อ วัสดุอุปกรณ์ หนังสือ เกม และสิ่งอื่นที่ต้องการใช้

สำหรับองค์ประกอบของโปรแกรมการเพิ่มการเรียนรู้สองภาษา ได้แก่ แนวคิด และทฤษฎี, หลักการของโปรแกรมฯ, วัตถุประสงค์, เนื้อหา, การดำเนินการใช้ ซึ่งประกอบด้วย, กระบวนการเรียนการสอน การลำดับเนื้อหา, กิจกรรม, การจัดกลุ่มผู้เรียน, บรรยากาศในการเรียนรู้, ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน, สภาพแวดล้อมและสื่อ และการประเมินผล

3. การพัฒนาโปรแกรม

จอยส์ และเวล (Joyce and Weil, 1989) กล่าวถึงการพัฒนาโปรแกรมการสอน สรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการสอนต้องมีแนวคิดหรือทฤษฎีรองรับ
2. เมื่อพัฒนารูปแบบการสอนแล้วก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลาย ต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎี และตรวจสอบคุณภาพในเชิงการใช้ในสถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไข
3. การพัฒนารูปแบบการสอน จะมีจุดมุ่งหมายหลักที่ถือเป็นตัวตั้งในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้ กล่าวคือ ถ้าผู้ใช้นำรูปแบบการสอนไปใช้ ตรงกับจุดมุ่งหมายหลัก จะทำให้เกิดผลสูงสุด แต่ก็สามารถนำรูปแบบนั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นได้ ถ้าเห็นว่าเหมาะสม

นอกจากนี้ แมคคอปลิน (Paul and Mclaughlin, 1981) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนกระบวนการพัฒนาโปรแกรมการสอนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินผู้เรียน (Assessment)
2. การตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์การสอน (Setting Goals and Instructional Objectives)
3. การวิเคราะห์ผลงาน (Task Analysis)
4. การเลือกและใช้กลยุทธ์ในการสอนรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ (Selection and use of Instructional Strategies including Materials)
5. การประเมินผลโปรแกรม (Program Evaluation)

สำหรับกระบวนการพัฒนาโปรแกรมการเพิ่มการเรียนรู้สองภาษา มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สำรวจสภาพชุมชน โรงเรียน และเด็ก
3. ประเมินผู้เรียนก่อนเข้าโปรแกรมฯ
4. สร้างโปรแกรมฯ บนพื้นฐานของแนวคิด ทฤษฎี และสภาพจริงของชุมชน โรงเรียน และเด็ก

5. ดำเนินการใช้โปรแกรมฯ
6. ประเมินผลโปรแกรมฯ
7. ปรับปรุงโปรแกรมฯ

4. การประเมินผลโปรแกรมการสอน

ในการพัฒนาโปรแกรมการสอนต้องมีการประเมินผลโปรแกรม เพื่อทราบว่าโปรแกรมนั้นมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด เพ็ญรุ่ง เพ็ชรกิจ (2539) กล่าวว่า การประเมิน คือการเปรียบเทียบพฤติกรรมเฉพาะอย่าง กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ที่วางไว้โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ อย่างชัดเจน รัดกุม และจำเพาะเจาะจงแล้วจะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้อย่างดีในภายหลัง นอกจากนี้ ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ (2539) ได้สรุปการประเมินผลโปรแกรมไว้ว่า การประเมินโปรแกรมมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมในด้านรูปแบบของโปรแกรม ด้านประสิทธิภาพของโปรแกรม และผู้ดำเนินการประชุม การประเมินสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น ประเมินด้วยการสอบถาม การสำรวจ การสัมภาษณ์ เป็นต้น

การประเมินผลโปรแกรมการเพิ่มการเรียนรู้สองภาษา เพื่อส่งเสริมความสามารถทางการพูดภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นเหนือ พิจารณาจาก

- 1) ความสามารถทางการพูดภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นเหนือของเด็ก ที่ได้จากการทำแบบวัดความสามารถทางการพูดของเด็กในระยะก่อน และหลังการใช้โปรแกรมฯ ซึ่งมีเกณฑ์คือ 80% ของเด็กมีระดับความสามารถทางการพูดเพิ่มขึ้นทุกด้านอย่างน้อย 1 ระดับ หลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ
- 2) บันทึกการใช้โปรแกรมของครู ในประเด็นต่าง ๆ หลังการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ
- 3) ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่ได้จากการสัมภาษณ์การเข้าร่วมโปรแกรมฯ ซึ่งมีเกณฑ์คือ 80% ของจำนวนผู้ปกครอง มีความพึงพอใจในระดับมากขึ้นไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการสอนสองภาษา

เออร์เนสต์ การ์เซีย และเฮริเบร์โต โกดีนา (Earnest Garcia and Heriberto Godina, 1994) ศึกษาเรื่อง “การใช้ภาษาสองภาษาควบคู่กันของนักเรียนที่มีส่วนร่วมในชั้นเรียนเตรียมความพร้อมโรงเรียนอนุบาลศึกษา ในกิจกรรม Once upon a Time and Its Alternatives” ซึ่งการศึกษานี้วิเคราะห์และเปรียบเทียบนักเรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการอ่านหนังสือ และการมีส่วน

ร่วมในกิจกรรมเตรียมความพร้อมอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่าง นักเรียน 15 คน ที่ใช้ภาษาสองภาษาควบคู่กันที่ได้จดทะเบียนในผู้ใช้หลายภาษาวัฒนธรรมหลากหลาย ของโปรแกรมโรงเรียนอนุบาลศึกษาที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทั่วไป สนับสนุนความคงที่ของภาษาแม่ ผ่านการเปิดเทปบันทึกเสียงหนังสือ และกิจกรรมอื่น ๆ รวมทั้งข้อมูล ในห้องเรียน สมุดบันทึกภาคสนาม และแผนการสอนของครูที่บันทึกและหรือสะสมมากกว่า 1 ภาคเรียน ผลที่ได้ ปรากฏว่า

1. นักเรียนไม่มีความตั้งใจมากระหว่างการอ่านหนังสือภาษาอังกฤษ เกิดขึ้นระหว่างเวลาในการทำกิจกรรมของทั้งกลุ่ม
2. มีเพียงนักเรียนจีนและรัสเซียเท่านั้นที่เริ่มอ่านภาษาแม่
3. นักเรียนทำกิจกรรมที่ผูกพันกับกิจกรรมเตรียมความพร้อมต่ำกว่าคะแนนความสำคัญของการสร้างโอกาสของนักเรียนใช้ภาษาสองภาษาควบคู่กันที่สอดคล้องกับหนังสือในทางอื่น ๆ มากกว่าการอ่านหนังสือภาษาอังกฤษ นักเรียนในห้องกับเน้นใช้ภาษาอื่น ๆ สาริต ผลที่เกิดปรากฏว่าเด็กรอบรู้ภาษาที่หลากหลาย แตกต่างจากหนังสือ คำรา และมีความแตกต่างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ

อดัม วินสเลอร์, ราเทล ไดเอซ และลินดา เอสปิโนซา (Adam winsler, Ratael Diaz and Linda Espinosa, 1997) ได้ศึกษาเรื่อง “การสอนภาษาโดยใช้ภาษาสองภาษาควบคู่กัน ไม่ใช่หมายถึงการสูญเสียภาษาแม่ : รูปแบบจำลองและการใช้ทั้งสองภาษาพัฒนาการพูดภาษาสเปนของนักเรียน พร้อมกับการใช้สองภาษาควบคู่กันไปในโรงเรียนอนุบาล” ผลปรากฏว่า จากการมีส่วนร่วมในโปรแกรมโรงเรียนอนุบาลที่มีการใช้สองภาษาควบคู่กัน ในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะภาษาแม่และภาษาที่สองนั้น ไม่เป็นผลเสียต่อการพัฒนาภาษาแม่ และมีนัยสำคัญส่งเสริมการเรียนภาษาที่สองของเด็ก

เอสคามิลลา และมีดินา (Escamilla and Medina, 1994) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเด็กระดับปฐมวัยและติดตามผลไปจนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เกี่ยวกับการเรียนรู้สองภาษาของเด็ก เขาพบว่า ตามโมเดลการเพิ่มการเรียนรู้ในเด็กที่รู้สองภาษา (Additive Bilinguals Model) ของ แลมเบิร์ต (Lambert) นั้นพบว่าพัฒนาการทางภาษาทั้งสองของเด็ก มีมากกว่าเด็กที่เรียนรู้ภาษาเดียว และความ แตกต่างกันด้านเพศไม่มีผลต่อระดับความสามารถทางภาษา

กมลรัตน์ คนองเดช (2537) ได้ทำการวิจัยถึงการทดลองเพื่อศึกษาผลของการฝึกการเขียนแบบตามทฤษฎีของบันดูรา (Bandura 's Modeling Theory) ที่มีต่อการออกเสียงของเด็กสองภาษาระดับอนุบาล ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า หลังการทดลองเด็กที่ผ่านการฝึกการเขียนแบบครูและนักเรียนสามารถออกเสียงภาษาไทยกลางได้ถูกต้องมากกว่าเด็กกลุ่มควบคุม

และเด็กสองภาษาระดับอนุบาลที่ผ่านการฝึกการเขียนแบบจากครูและเขียนแบบจากนักเรียน สามารถออกเสียงภาษาไทยกลางได้ ถูกต้องไม่แตกต่างกัน

อรรถ พลอยระหาร (2535) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการสอนอ่านโดยวิธีธรรมชาติที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พูดสองภาษา ผลการวิจัยพบว่าความเข้าใจในการอ่านโดยวิธีธรรมชาติสูงกว่าความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พูดสองภาษาที่ได้รับการสอนอ่านตามคู่มือครูของกระทรวงศึกษาธิการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประเมษฐ์ มณีแนม (2533) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของวิธีสอนของเลนฮาร์ทและกรีโนกับวิธีสอนของ สสวท. และความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่พูดสองภาษาและภาษาเดียวที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีกิริยาร่วมระหว่างวิธีสอนและภาษาพูดของนักเรียน และพบว่านักเรียนที่พูดภาษาเดียว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่พูดสองภาษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการทดลองใช้เทคนิควิธีสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแบบรับภาษาแก่เด็กที่พูดภาษาถิ่น ในเขตการศึกษาที่มีนักเรียนพูดภาษาถิ่นมากกว่าภาษาไทยในชีวิตประจำวันกับวิธีที่ครูใช้อยู่โดยปกติว่าจะมีผลอย่างไร ซึ่งการทดลองนี้ได้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นเด็กเล็ก ปีการศึกษา 2531 จำนวน 290 ห้อแวงเรียน 25 จังหวัด โดยรูปแบบการวิจัยเป็นแบบ Randomize Pretest - posttest Design ผลการทดลองพบว่า เด็กที่พูดภาษาถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เขตการศึกษา 11 และจังหวัดอื่น ๆ ที่พูดภาษาเขมร มีการรับรู้ทางด้านภาษาไทยกลางได้ดีกว่าเด็กที่พูดภาษามลายูถิ่น และภาษากระเหรี่ยง แต่เด็กที่พูดภาษาถิ่นทั้งสาม มีการรับรู้คำศัพท์ ความเข้าใจในการฟัง การออกเสียง ตลอดจนการพูดเป็นประโยชน์นั้น เทคนิควิธีสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแบบรับภาษา ทำให้เด็กพูดภาษาไทยกลางได้ดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ใช้เทคนิควิธีสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแบบรับภาษา

การศึกษาและวิจัยดังกล่าวข้างต้น สนับสนุนการส่งเสริมพัฒนาการทางการใช้ภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สองในวัยอนุบาล และชี้ให้เห็นว่าเด็กที่เรียนรู้สองภาษาต้องการการจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากเด็กที่เรียนรู้ภาษาเดียว